

Riktlinje för ekonomiskt bistånd

Beslutad av: Socialnämnden 2025-06-11

Diariennr. 2025-132-79

Daterad: 2025-05-20

Innehåll

1. Inledning.....	3
1.1. Syfte	3
1.2. Målgrupp.....	3
2. Riktlinjer	4
2.1. Inledning	4
2.2. Handläggning och dokumentation	8
2.3. Om innehållet i utredningen	16
2.4. Rätten till bistånd.....	19
2.5. Olika grupperns förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd.....	26
2.6. Försörjningsstöd	38
2.7. Bistånd till levnadskostnader i övrigt.....	45
3. Uppföljning och revidering.....	57

1. Inledning

Socialnämnden ansvarar för socialtjänsten i kommunen. Socialnämndens riktlinjer fungerar som styrdokument och behöver regelbundet revideras utifrån att omvärldsförändringar och lagändringar sker.

1.1. Syfte

Riktlinjerna beslutas av socialnämnden och syftar till att ge stöd i det praktiska arbetet med att tolka lagstiftningen i de behovsbedömningar som alltid ska göras. Personer som söker ekonomiskt bistånd ska bli lika behandlade såväl vad gäller bidragsnivå som när de ska anses vara berättigade till bistånd. Riktlinjerna anger vad som är skälig levnadsnivå i normalfallet. En individuell behovsprövning ska alltid göras och om sakliga skäl finns kan det motivera att avsteg görs från riktlinjerna. Utgångspunkten vid den individuella behovsprövningen är vad som skiljer den enskilde från andra i samma situation med hela kommunen som jämförelseunderlag. Krav som ställs på den biståndssökande ska anpassas efter dennes individuella förmåga och förutsättningar.

Riktlinjerna utgör komplement till gällande lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd m.m. Ytterligare anvisningar kan hämtas från förarbetena till respektive lag. Vägledning kan också erhållas från prejudicerande domar. Ny lagstiftning och rättsliga utslag måste fortlöpande beaktas i förhållande till befintliga riktlinjer.

Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd är utöver lagstiftningen styrande och vägledande för arbetet.

1.2. Målgrupp

Målgruppen för tillämpningen av dessa riktlinjer är vuxna personer, och i vissa fall barn och unga, som kan ha behov av ekonomiskt bistånd för att klara sin försörjning och levnadskostnader i övrigt.

2. Riktlinjer

2.1. Inledning

2.1.1. Allmänt

Socialtjänsten ska främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. Socialtjänsten ska under hänsynstagande till människors ansvar för sin och andras sociala situation, inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet. (2 kap. 1 § andra stycket. SoL)

Verksamheten ska präglas av helhetssyn, vilket innebär att den enskildes sociala situation och problem ska ses i förhållande till hela den sociala miljön. Socialtjänsten ska sträva efter att finna en samlad lösning på de sociala svårigheterna i den enskildes situation.

Socialtjänstens huvudsakliga uppgift inom ekonomiskt bistånd är att bidra till att hitta lösningar på människors försörjningsproblem med fokus på att den enskilde långsiktigt ska kunna försörja sig själv och leva ett självständigt liv. Under tiden provas rätten till ekonomiskt bistånd.

2.1.2. Lagsstiftning

Följande lagar är av betydelse för tillämpning av dessa riktlinjer

- Förvaltningslag (2017:900) – FL
- Kommunallagen (2017:725) – KL
- Offentlighets- och sekretesslag (2009:400) - OSL
- Socialtjänstförordning (2001:937) - SoF
- Socialtjänstlagen (2025:400) – SoL
- Lag (2010:197) om etableringsersättning
- Lag (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl.- LMA
- FN:s konvention om barnets rättigheter SÖ 1990:20 (inkorporeras i svensk lag 2020-01-01)
- Bidragsbrottslag (2007:612)

2.1.2.1. Sekretess

Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men (26 kap 1 § OSL). Undantag från sekretess kan göras om det finns ett samtycke från den enskilde. Sekretess får i vissa fall brytas om det är nödvändigt att en uppgift lämnas för att den utlämnande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet (10 kap 2 § OSL) eller genom annan lagreglering. Inför utlämnande av sekretessbelagda uppgifter ska en sekretessprövning alltid göras.

Sekretess råder mellan en kommuns nämnder men även inre sekretess råder mellan avdelningar och enheter inom samma nämnd. Uppgifter som omfattas av sekretess får bara lämnas mellan befattningshavarna innanför den så kallade sekretessgränsen i den utsträckning som är normal eller behövlig för ett ärendes handläggning eller för verksamhetens bedrivande i övrigt, men inte i större omfattning. Social omsorgs verksamhetssystem är behörighetsstyrt i enlighet med detta regelverk.

2.1.2.2. Anmälningsskyldighet

Alla medarbetare inom socialnämndens verksamheter är enligt 19 kap 1 § SoL skyldiga att utan dröjsmål anmäla om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa. Anmälan görs till socialnämndens familjeenhet.

Myndigheter som i sin verksamhet regelbundet kommer i kontakt med missbrukare är skyldiga att genast anmäla om de får kännedom om att någon kan antas vara i behov av vård enligt 6 § LVM.

2.1.2.3. Rapporteringsskyldighet

Socialtjänstens insatser ska vara av god kvalitet (5 kap. 1 § första meningen). Kvaliteten ska systematiskt och fortlöpande utvecklas och säkras. En del av det systematiska kvalitetsarbetet är rapporteringsskyldigheten enligt lex Sarah. Medarbetare inom socialtjänsten ska genast rapportera missförhållanden eller risker för missförhållanden i verksamheten, mindre kvalitetsbrister rapporteras som avvikelser. Den som bedriver verksamheten ska utreda och avhjälpa eller undanröja det rapporterade missförhållandet utan dröjsmål. Om det visar sig att missförhållandet är allvarligt ska den som bedriver verksamheten snarast anmäla detta till Inspektionen för vård och omsorg (IVO). Lex Sarah reglerar dessa skyldigheter i 27 kap. 2–6 §§ SoL.

2.1.2.4. God man och förvaltare

Socialnämnden ska anmäla och lämna nödvändigt underlag till överförmyndare om det uppmärksammas att en enskild kan vara i behov av god man eller förvaltare. Om

behovet skulle ändras ska även dessa uppgifter lämnas till överförmyndare. (5 kap 3 § SoF).

Den gode mannen får endast företräda den enskilde inom ramen för sitt förordnande och om den gode mannen har den enskildes samtycke. I det fall godmanskap inte är tillräckligt kan en förvaltare utses av tingsrätten.

2.1.3. Samverkan

Samverkan är en viktig del av socialtjänstens arbete. Socialnämnden ska medverka i samhällsplanering och i samarbete med andra samhällsorgan, organisationer, föreningar och enskilda främja goda miljöer i kommunen. Socialnämnden ska informera om socialtjänsten i kommunen (6 kap. 2 § SoL). Även i förvaltningslagen (6 § FL) regleras myndigheternas skyldighet att vara varandra behjälpliga och samverka.

All samverkan ska ske med den enskildes samtycke och delaktighet med målet att öka livskvaliteten. Samverkan är ofta nödvändig för att utifrån en gemensam helhetsbild kunna erbjuda rätt stöd. Samverkan innebär att gemensamt arbeta för ett bestämt syfte och mål. En god samverkan bidrar till en helhetsbild av den enskilde personens behov och att rätt insatser kan erbjudas i ett tidigt skede. Dessutom minskar risken att personen hänvisas runt till olika aktörer. Detta kan underlätta för personen att snabbare komma i arbete och få egen försörjning.

Frågor om ekonomiska problem är komplexa och kan inte ses isolerat från människors livssituation i övrigt. Samverkan mellan socialnämndens olika verksamhetsområden kring personer med komplexa livssituationer är en del av socialnämndens gemensamma uppdrag. Uppdraget syftar till att utifrån en gemensam helhetsbild kunna erbjuda rätt stöd till kommuninvånare som kan behöva insatser från flera olika verksamheter inom socialtjänsten samtidigt. Det kan exempelvis gälla behov av stöd från barn- och ungdomsvården eller vid missbruks- och beroendeproblematik.

Socialnämnden har ett tydligt ansvar att aktivt verka för att samverkan med andra aktörer kommer till stånd. Centrala samverkansparter är exempelvis Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och hälso- och sjukvården som också är ålagda att samverka med socialtjänsten och varandra.

2.1.4. Bemötande

Av 2 kap. 1 § andra stycket framgår att socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människans självbestämmanderätt och integritet. Varje individ ska i kontakt med socialtjänsten få ett respektfullt och förtroendeingivande bemötande. Det är också viktigt att dokumentation utformas med respekt för den enskilde. Information om socialtjänstens verksamhet ska finnas tillgänglig och handläggare ska erbjuda hjälp att

förmedla informationen utifrån den enskildes behov. Om någon enskild av misstag vänder sig till fel myndighet bör myndigheten hjälpa den enskilde till rätta.

2.1.5. Barnperspektivet

Barnets bästa ska särskilt beaktas vid åtgärder som rör barn och vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska det som är bäst för barnet vara rådande (3 kap. 1 §). Med barn avses varje människa under 18 år.

Bestämmelserna har sin grund i artikel 3 i FN:s barnkonvention som poängterar att kommunens socialtjänst ska tillförsäkra barnet det skydd och den omvårdnad som det behöver. 2020-01-01 inkorporeras FN:s barnkonvention i svensk lag. Hänsyn ska tas till de rättigheter och skyldigheter som barnets föräldrar, vårdnadshavare eller andra personer som har lagligt ansvar för barnet har. Behov av insatser från socialtjänsten, från andra verksamheter inom kommunen eller från andra huvudmän ska uppmärksammas.

2.1.5.1. Barnets rättigheter

Vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa beaktas. I ärenden där det finns barn i familjen ska i frågan som ska utredas barnets bästa prövas enligt artikel 3 i FN:s barnkonvention innan beslut fattas. En prövning av barnets bästa ska göras utifrån ett antal aspekter. När sammanställningen är gjord ska en rekommendation göras om vad som är barnets bästa i den aktuella frågan. Efter det ska en prioritering göras om hur tungt barnets bästa ska väga. I de fall barnets bästa inte kan prioriteras ska kompenserande åtgärder på lång och på kort sikt övervägas.

Våld i nära relationer

Socialnämnden är skyldig att utreda behov av stöd och hjälp för den som utsatts för våld av eller utövat våld mot närstående. Begreppet ”närstående” är enligt Socialstyrelsens definition könsneutralt och syftar på varje person som den våldsutsatta bedöms ha en nära och förtroendefull relation till. Bedömningen om vem som kan betraktas som närstående ska göras utifrån familje- och levnadsförhållanden i det enskilda fallet.

Våld kan vara fysiskt, psykiskt, sexuellt, socialt, ekonomiskt och i form av försummelse. Det är av största vikt att alla medarbetare inom socialnämndens verksamheter vågar se, fråga och agera. Den enskilde och dennes eventuella barn kan vara i behov av stöd från socialnämnden.

Vid bedömning av rätten till bistånd till den som utsatts för våld i nära relation ska den enskildes behov av skydd vara avgörande vid bedömningen om insatser i form av

skyddat boende. Tillräcklig ekonomi och ekonomiska tillgångar får inte utgöra grund för att avslå en akut insats. Att hänvisa till partnerns försörjningsskyldighet är olämpligt i inledningsskedet. I senare skede måste, i förhållande till den enskildes tillgångar, skyddsaspekten vara rådande vid varje prövning av den enskildes behov av försörjningsstöd och levnadskostnader i övrigt.

Som bedömningsinstrument i utredning används FREDÅ. Se vidare avsnitt 2.4.3 *Hushållstyper*.

2.1.6. Förebygga vräkning

En hyresvärd är skyldig att underrätta socialnämnden om uppsägning av en hyresgäst samt anledningen till detta. Socialnämnden är skyldig att utan dröjsmål inleda utredning om vad som kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd från nämnden. Det är därför viktigt att omedelbart kontakta hyresgästen som riskerar avhysning för att utreda om det finns behov av nämndens insatser. Det är dock viktigt att belysa att en sådan utredning inte kan göras mot den enskildes vilja.

En utredning som grundar sig på hot om eller verkställande av avhysning bör syfta till att belysa alla de behov av bistånd och annat stöd som den enskilde kan ha. Finns det barn i hushållet ska den innefatta en prövning av barnets bästa enligt artikel 3 i FN:s barnkonvention. När olika intressen står emot varandra ska hänsyn till barnets bästa ges företräde.

2.2. Handläggning och dokumentation

Handläggning och dokumentation regleras i socialtjänstlagen, SoL, och förvaltningslagen, FL. Vid socialnämndens utredning ska stor vikt läggas vid den enskildes rätt till delaktighet, inflytande och självbestämmande.

Handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om insatser ska dokumenteras. Dokumentation ska utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Beskrivningen av den enskildes förhållanden ska präglas av saktighet och objektivitet.

Dokumentationen ska utformas med respekt för den enskildes integritet. Den enskilde bör hållas underrättad om de journalanteckningar och andra anteckningar som förs om honom eller henne. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig ska detta antecknas (14 kap. 6 § SoL).

Handlingar som rör enskildas personliga förhållanden ska förvaras så att obehöriga inte får tillgång till dem (14 kap. 7 SoL).

2.2.1. Ansökan

En ansökan kan lämnas digitalt, skriftligt eller muntligt av den enskilde eller genom legal företrädare. Den digitala ansökan signeras via Bank ID. Den skriftliga ansökningsblanketten ska vara fullständigt ifylld. En ofullständigt ifylld ansökningsblankett får inte, utan synnerliga skäl, utgöra underlag för utbetalning av bistånd. Den sökande ska få tydlig vägledning om hur ansökan ska fyllas i. I vissa fall kan beslut om avslag fattas med hänvisning till att den sökande inte medverkar till att en utredning kan genomföras. Handläggaren ska **aldrig** skriva på ansökningsblanketten.

2.2.2. Utrednings syfte

Socialnämnden ska utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden (14 kap. 2 SoL). Utredning inleds enligt 14 kap. 2 SoL. Varje ärende ska handläggas så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts (9 § FL). Utredningen ska inte vara mer omfattande eller ta längre tid än vad som krävs för att beslut ska kunna fattas.

Utredningen genomförs i samråd med den skilde och ska omfatta mål för de insatser som föreslås. I varje utredning som görs där barn är berörda ska barnets situation särskilt uppmärksammas, se avsnitt *2.1.5.1 Barnets rättigheter*.

Utredningsförfarandet har två ben. Dess primära fokus är att undersöka vad den enskilde behöver göra för att bli självförsörjande och vilket stöd socialtjänsten bör erbjuda för att detta ska uppnås. Utgångspunkten för det stöd som ges ska vara att individens förmågor snarare än oförmågor sätts i fokus och präglas av en tillit till att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning. Personer som är arbetsföra ska vara beredda på att ta de arbeten som erbjuds dem eller stöd i att komma ut i arbete genom olika insatser. Den som inte kan arbeta ska erbjudas arbetsrehabilitering till lämpligt arbete, eller motiveras att ansöka om möjliga rehabiliteringsersättningar.

Parallellt med att sökanden ges stöd för att bli självförsörjande kan han eller hon också ha rätt till ekonomiskt bistånd.

2.2.3. Ombud och biträde

En enskild får anlita ett ombud eller biträde (14 § FL) som hjälper den enskilde att föra sin talan. Ett biträde kan följa med på möten och vara den enskilde behjälplig, medan ett ombud kan ha större befogenheter enligt fullmakt. Den som har ett ombud behöver

dock fortfarande ha kontakt med handläggaren och medverka personligen om myndigheten begär det.

I de fall ett ombud inte är den enskildes legala företrädare (god man eller förvaltare) bör en formell fullmakt finnas. En skriftlig fullmakt ska vara undertecknad av den enskilde och innehålla ombudets namn samt omfattning av ombudets uppdrag. Genom fullmakt får ett ombud rätt att helt eller delvis föra den enskildes talan. Fullmakten ska alltid uppvisas i original. Åtgärder som ombudet vidtar enligt fullmakt är bindande för uppdragsgivaren (den enskilde). En fullmakt kan alltid återkallas av den enskilde.

I särskilda fall kan det vara nödvändigt att motta en muntlig fullmakt. En muntlig fullmakt ska alltid dokumenteras. Har en muntlig fullmakt lämnats vid ett tidigare tillfälle ska dess omfattning och giltighet kontrolleras med uppdragsgivaren (den enskilde). Ny fullmakt kan behöva inhämtas.

2.2.4. Individuell plan

En individuell plan ska innehålla samtliga förändringar som behöver komma till stånd för att den enskilde ska uppnå självförsörjning. Förutom arbete kan detta till exempel innebära att skaffa ett billigare boende om det nuvarande bedöms vara för dyrt eller att söka sjukersättning, bostadsbidrag etc. Den individuella planen ska tas fram i samarbete med den enskilde och om han eller hon har en avvikande mening om något som står i den så ska det dokumenteras. Den individuella planen ska regelbundet följas upp, datum för uppföljning ska framgå i dokumentet, och eventuella insatsers resultat ska utvärderas.

För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska den sökande följa den gemensamt upprättade individuella planen.

2.2.5. Samordnad individuell plan

Kommuner och regioner ska upprätta samordnad individuell plan (SIP) när den enskilde har behov av insatser från både socialnämnden och hälso- och sjukvården (10 kap. 8 § SoL, 3 f § HSL). Den enskilde behöver samtycka till att planen upprättas. Både socialnämnden och regionen kan initiera en SIP, men det är den enskilde som bestämmer vilka aktörer som får sammankallas till mötet. Arbetet med planen ska påbörjas utan dröjsmål. I planen ska det uppges

- vilka insatser som behövs
- vilka insatser respektive huvudman ska svara för
- vilka åtgärder som vidtas av någon annan än kommunen eller landstinget/regionen

- vem av huvudmännen som ska ha det övergripande ansvaret för planen

Enligt överenskommelse om samarbetsrutiner mellan parterna i lokala samrådet för psykiatri och beroendefrågor i Täby ska en SIP också upprättas när den enskilde är föremål för utredning/insats på mer än en enhet inom socialtjänsten.

2.2.6. Beslut

Alla beslut ska föregås av ett beslutsunderlag (utredning). Beslut fattas enligt socialnämndens delegationsordning. Ett beslut behöver vara tydligt utformat då det har stor betydelse för att den enskilde ska kunna förstå vilken rätt till hjälp han eller hon har.

Enligt 32 § FL ska ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt innehålla en klargörande motivering, om det inte är uppenbart obehövligt. Av beslutet ska också framgå vilken insats som beviljas, lagrum samt målet med insatsen, omfattning/frekvens, för hur lång tid beslutet gäller samt delegationspunkt för beslutet.

Beslut som fattas med stöd av delegerad beslutanderätt ska rapporteras till socialnämnden. (6 kap 40 § KL). Icke verkställda beslut ska rapporteras till socialnämnden, kommunfullmäktige och Inspektionen för vård och omsorg, 34 kap 1–4 §§ SoL.

Bifallsbeslut verkställs via utbetalning av beviljat bistånd. I första hand används delad utbetalning som standardförfarande för par som ansöker om ekonomiskt bistånd gemensamt. Hushållet avgör och meddelar vilket konto beviljat belopp ska sättas in på.

2.2.6.1. Avslag

Som huvudregel avslås ansökan om ekonomiskt bistånd för hushållet som helhet. Underhållsskyldighet gentemot övriga familjemedlemmar går före deras rätt till ekonomiskt bistånd och föräldrar ska i detta sammanhang informeras om det ekonomiska ansvar som föräldraskapet innebär. En ansökan kan inte avvisas eller avslås med motiveringen att kommunens riktlinjer inte innehåller det sökta biståndet.

De skäl som anges vid beslut om avslag på ansökan om ekonomiskt bistånd ska vara sakliga och ska framgå som motivering till beslutet. Skälen ska anges på ett sådant sätt att den enskilde förstår orsaken till beslutet, se avsnitt 2.2.6 *Beslut*. I samband med att den enskilde underrättas om beslutet ska information också ges om hur man går till väga vid en överklagan.

Nödprövning kan ske efter ansökan av den enskilde. Efter bedömning i det enskilda fallet kan reducerat försörjningsstöd beviljas för att tillgodose basala behov som exempelvis mat och hyra för att ge sökande möjlighet att reda upp den omedelbara situationen, se avsnitt 2.2.7 *Nödprövning och akut bistånd*.

2.2.6.2. Överklagan

Beslut som fattas med stöd av någon speciallagstiftning, t.ex. socialtjänstlagen, överklagas genom förvaltningsbesvär (undantaget beslut enligt 12 kap 2 § SoL). Den enskilde ska alltid underrättas om sin rätt till att överklaga ett beslut som gått denne emot. Beslutet ska överklagas skriftligen och handläggaren som fattat beslutet ska vara den enskilde behjälplig om så önskas. Överklagandet ska ha kommit in till socialnämnden inom tre veckor (vid förenklad delgivning inom fem veckor – inkl. två veckors tid för delgivning) från den dag då den enskilde fått del av beslutet.

Har överklagandet inkommit i rätt tid och socialnämnden inte finner skäl att ändra beslutet skickas det vidare till berörd domstol (§§ 45, 46 FL). Har överklagan kommit in för sent ska den avvisas enligt 45 § FL, om inte förseningen beror på att socialnämnden har lämnat en felaktig underrättelse om hur man överklagar eller om överklagan kommit in under överklagandetiden till den myndighet som ska pröva överklagandet.

Ändrar socialnämnden beslutet enligt den enskildes önskemål ska beslutet tillsammans med överklagan skickas till berörd domstol då överklagan anses omfatta även det ändrade beslutet (§ 46 FL).

2.2.6.3. Beslut som löper över flera månader

Rätten till ekonomiskt bistånd prövas månad för månad. Ibland är det nödvändigt att fatta beslut som sträcker sig över flera månader, ett exempel är tandvårdsbehandling. För att återkalla ett beslut som är tidsbegränsat krävs att beslutet har ett s.k. återkallelseförbehåll. Det förutsätts i så fall att förbehållet utformas på ett sätt som uppfyller rimliga krav på förutsägbarhet och är förenliga med kraven på legalitet, objektivitet och proportionalitet.

2.2.7. Nödprövning och akut bistånd

Med hänvisning till kommunens yttersta ansvar ska en så kallad nödprövning göras om den sökande hävdar att nödsituation föreligger. Ekonomiskt bistånd till akuta behov för livsuppehållet kan beviljas efter individuell prövning. I bedömningen ska barnets bästa enligt 3 artikeln FN:s barnkonvention beaktas.

Beslut om akut bistånd ska i möjligaste mån föregås av sedvanlig utredning och prövning.

Följande överväganden bör göras:

- Är det en akut nödsituation?
- Är personen utsatt för hot eller våld?
- Finns barn i familjen?
- Finns sjukdom eller medicinska problem hos den sökande som skulle förvärras om han eller hon inte får hjälp?
- Har den sökande sociala problem som medför svårigheter att ta eget ansvar för sin situation?
- Känner den sökande till socialtjänstens normer och beräkningsgrunder och har han eller hon tidigare fått information om dem?
- Kan den sökande få hjälp av familj eller vänner?
- Är behovet återkommande trots egen försörjning?

Förlust av pengar p.g.a. stöld eller tappad plånbok ersätts inte förutom med sådant bistånd som är nödvändigt för att undvika en nödsituation. För övrigt hänvisas till sökandes hemförsäkring samt möjligheter till avbetalning av uppkomna skulder. Polisanmälan ska uppvisas. Sökande som upprepat tappar pengar eller blir bestulen ska informeras om att han eller hon har eget ansvar för att på ett betryggande sätt förvara sina pengar så att inte samma situation uppstår igen.

2.2.7.1. Personer som tillfälligt vistas i kommunen

En medellös person som tillfälligt vistas i kommunen kan i en akut situation beviljas bistånd till en enkel biljett till hemkommunen. För beviljande av biljett hem krävs ansökan av den enskilde. Efter ansökan kan matpengar för en dag beviljas om ankomsten till bostadsorten infaller på kvällstid. Om hemresan kan påbörjas först nästa dag kan nattlogi beviljas efter särskild prövning.

Täby kommun har undertecknat en överenskommelse(länkat) mellan kommunerna i Stockholms län om ärendehantering avseende hemlösa som reglerar samverkan och ansvar för hemlösa personer som rör sig mellan länets kommuner.

Gällande utländska personer som tillfälligt vistas i kommunen, se avsnitt 2.5.11 *Utländska medborgare*.

2.2.7.1.1. Akuta situationer

I akuta situationer, d.v.s. situationer som inte kunnat förutses och omständigheter under vilka en enskild inte kan vänta på insatser från annan kommun eller huvudman, är det vistelsekommunens ansvar att bistå med nödvändiga insatser. Det kan t ex gälla

en hotad person som på egen hand på grund av hot gett sig iväg till ett tillfälligt boende i kommunen och inte vill, vågar eller kan återvända till bosättningskommunen.

2.2.8. Återkrav och återsökning

Huvudprincipen är att ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL beviljas utan återbetalningsplikt för den enskilde. Undantag från denna princip regleras i 107 kap. 5 § SFB och 33 kap. 1–3 §§ SoL.

2.2.8.1. Begäran om utbetalning av retroaktivt beviljad ersättning från Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten (återsökning)

Kommunen kan begära utbetalning av retroaktivt beviljad ersättning med samma summa som beviljats som bistånd under den tiden

Försäkringskassan/Pensionsmyndigheten prövar en periodisk förmån som kan komma att utbetalas retroaktivt. En begäran om utbetalning per förmån och beslutstillfälle (avseendemånad) måste göras. Blanketterna för detta återfinns på myndigheternas hemsidor.

2.2.8.2. Återkrav enligt SoL

Det finns två situationer då kommunen har möjlighet att återkräva utbetalt ekonomiskt bistånd:

- Om biståndet getts med villkor om återbetalning (33 kap. 2–3 §§ SoL)
- Om hushållet erhållit för mycket bistånd eller bistånd på oriktiga grunder (33 kap 1 § SoL).

Återkrav enligt 33 kap. 1 § SoL görs vanligtvis inom ramen för en FUT-utredning om en person beviljats bistånd på felaktiga grunder, se avsnitt 2.2.8.2.3 *Felaktig utbetalning – återkrav enligt 33 kap. 1 § SoL*.

Återkrav av ekonomiskt bistånd ska bara göras mot en väntad faktisk inkomst, förutom i de fall den enskilde fått ekonomiskt bistånd på felaktiga grunder eller har fått för mycket bistånd utbetalt. Om den enskilde felaktigt har fått ekonomiskt bistånd/för högt belopp ska pengarna alltid återkrävas.

För att det ska vara meningsfullt att återkräva en väntad inkomst måste den väntade inkomsten antas ge ett överskott efter avdrag för den enskildes löpande levnadsomkostnader. I annat fall ska ett återkrav inte läggas upp. Återkrav får inte göras mot framtida försörjningsstöd.

2.2.8.2.1. Återkrav enligt 33 kap. 2 § SoL

Återkrav av ekonomiskt bistånd enligt 12 kap 1 § SoL kan ske på tre grunder:

- Bistånd som beviljats som förskott på förmån eller ersättning
- Bistånd till enskild som är indragen i arbetskonflikt
- Bistånd till enskild som på grund av förhållanden som han eller hon inte kunnat råda över, hindrats från att förfoga över sina inkomster eller tillgångar

I begreppet förmån eller ersättning ingår förmåner från Försäkringskassan/ Pensionsmyndigheten som exempel sjukersättning, tidsbegränsad sjukersättning, aktivitetsersättning, bostadstillägg för pensionärer och underhållstöd. Andra ersättningar eller förmåner kan till exempel vara lön (gäller även statlig lönegaranti vid konkurs), arbetslöshetsersättning och studiestöd.

Återkrav av förmån eller ersättning som inte omfattas av Socialförsäkringsbalken bygger helt och hållet på överenskommelse mellan kommunen och den enskilde om hur biståndet ska återbetalas. Om den instans som betalar ut förmånen eller ersättningen kräver det ska socialtjänsten uppvisa en fullmakt som styrker den överenskommelse om återkrav som träffats mellan socialtjänsten och den enskilde. Möjligheten att återkräva bistånd måste därför bedömas från fall till fall.

Det ska preciseras i överenskommelsen mot vilken utbetalning som återkrav enligt punkterna 1 och 2 ovan gäller. Däremot finns inget krav på att det ska gälla samma tidsperiod.

Situationer som avses under punkten 3 kan till exempel vara om det uppstår felaktigheter i de tekniska system som används vid löneutbetalning eller banktransaktioner.

2.2.8.2.2. Återkrav enligt 9 kap. 2 § andra stycket SoL

Ekonomiskt bistånd enligt 12 kap. 2 § SoL kan beviljas utöver vad som följer av 4 kap 1 § SoL 12 kap. 1 § SoL och ska då alltid föregås av ett avslag enligt 12 kap 1 § SoL.

Bistånd enligt 12 kap. 2 § SoL kan beviljas med villkor om återbetalning till:

- Hushåll med realiserbara tillgångar
- Hushåll med egen försörjning/inkomst över norm

Villkoret om återbetalning är en nödvändighet för att sedan kunna återkräva det beviljade biståndet.

2.2.8.2.3. Felaktig utbetalning – återkrav enligt 33 kap. 1 § SoL

Ekonomiskt Bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL ska återkrävas om någon fått felaktigt belopp genom:

- Oriktiga uppgifter
- Underlåtenhet att lämna uppgift
- På annat sätt förorsakat att bistånd beviljats obehörigen eller med för högt belopp

Kommunen får i dessa fall kräva tillbaka det belopp som utbetalts för mycket. Om kommunen har förorsakat den felaktiga utbetalningen får återkrav av det felaktiga beloppet göras om den enskilde borde ha förstått att utbetalningen var fel, till exempel vid rena felräkningar eller när dubbel utbetalning skett av misstag.

Denna bestämmelse ersätter eller inskränker inte på möjligheten att göra en polisanmälan om misstanke om bidragsbrott enligt 6 § bidragsbrottslagen om den enskilde avsiktligt lämnat oriktiga eller vilseledande uppgifter. Finns misstanke om felaktig utbetalning inleds en utredning enligt 14 kap. 2 § SoL för att klargöra om så skett och om det finns grund för beslut om återkrav och/eller polisanmälan. Beslut om att återkräva felaktigt belopp samt polisanmälan fattas enligt gällande delegation.

2.2.9. Avsluta ärende

När en person inte längre ansöker om ekonomiskt bistånd ska ärendet avslutas. För att undvika att ett ärende avslutas för tidigt rekommenderas det att, om den sökande inte flyttar eller annan uppenbar orsak finns, ärendet avslutas när person inte varit sökande under tre månader. I de fall ärendet är överlämnat till rättsinstans bör ärendet vara öppet till dess att dom fallit.

Om den enskilde inte längre vill få sin ansökan prövad ska det framgå av dokumentationen att socialtjänsten beslutat att avskriva ärendet innan ärendet kan avslutas.

2.3. Om innehållet i utredningen

2.3.1. Information

Socialtjänsten har en informationsskyldighet mot den enskilde. Information som ges till sökande ska vara tydlig, lätt att förstå och tillgänglig för så många som möjligt.

För att förebygga att den sökande oavsiktligt gör fel vid ansökan ska varje sökande ges tydlig information om:

- sin rätt till bistånd
- vilka krav som socialtjänsten ställer på den enskilde för att vara berättigad till bistånd

- sin skyldighet att lämna korrekta och fullständiga uppgifter
- skyldighet att anmäla ändrade förhållanden
- handlägningsprocessen och de kontroller som görs
- att lämnade uppgifter registreras i socialregistret

2.3.2. Utredningssätt

Handläggningen av ekonomiskt bistånd ska utgå från att bistånd betalas till de personer som har rätt till det.

2.3.2.1. I samband med första ansökan och nybesöket

Utredningen i samband med nybesöket är den mest grundläggande. Det som primärt måste utredas är om den sökande kan anses tillhöra kommunen. Detta är särskilt viktigt i de fall sökanden saknar egen bostad och bor inneboende eller i andra hand. I de fall sökanden har flyttat till Täby ska boendesituationen och övriga förhållanden utredas för bedömning av vilken kommun som har ansvaret. Fram till dess att det är klarlagt vem som har ansvaret har vistelsekommunen det fulla ansvaret.

2.3.2.2. Boende/Hushållsgemenskap

Boende och vistelsetillhörighet kontrolleras genom hyreskontrakt, aktuell hyresavi och folkbokföring. Vid andrahandskontrakt eller inneboendekontrakt ska kontroll alltid göras i fall förstahandshyresgästen är aktuell och beviljas hyra för att förhindra dubbelutbetalningar. Vid kontroll av folkbokföringsadress bör även kontroll göras om personen angett en tillfällig adress. Om den sökande inte är folkbokförd på den adress som anges i ansökan, men uppger sig vara stadigvarande bosatt där, ska han eller hon uppmanas att ändra folkbokföringsadress.

Vid eventuella oklarheter kring boendesituationen bör detta utredas genom ett klargörande samtal med den enskilde. Under besöket kan den enskilde få beskriva hur dennes hem ser ut vilket vid ett eventuellt hembesök kan verifieras och diskuteras med den enskilde.

2.3.2.2.1. Hembesök

Ett hembesök är att betrakta som en utredande åtgärd och ska alltid ske inom ramen för en utredning enligt 14 kap. 2 § SoL. Hembesök ska enbart göras om det är nödvändigt för att få ett tillräckligt beslutsunderlag. Socialtjänsten får inte ha som rutin att göra hembesök hos alla som ansöker om ekonomiskt bistånd.

Syftet med ett hembesök kan vara att utreda om den sökande har en rimlig hyreskostnad i förhållande till sitt boende, om den sökande bor på angiven adress, om

denne har tillgång till lägenheten, om hemutrustning saknas, om det råder oklarheter kring hur många som bor i bostaden, hur hushållssammansättningen ser ut samt vid ansökan om hemutrustning se avsnitt *2.7.10 Hemutrustning*. Hembesök ska också göras vid andrahandsboende om andrahandskontraktet inte är godkänt av fastighetsägaren samt om sökande är inneboende i rum, se vidare avsnitt *2.6.2.2.3 Andrahandsboende* och *2.6.2.2.4 Inneboenderum*.

Om den sökande inte är ensam hemma i lägenheten vid hembesöket är det viktigt att handläggaren är noga med att inte röja några sekretessbelagda uppgifter. Besöket ska ske med respekt för den enskildes integritet.

Att tänka på före hembesöket:

- Den enskilde ska ha lämnat sitt samtycke till hembesöket.
- Syftet med hembesöket ska vara klarlagt. Det ska vara klart vad det är man behöver undersöka och vilka frågor man behöver svar på. Den enskilde ska vara informerad om syftet med hembesöket.
- Innan ett hembesök bör boendesituationen diskuteras med den enskilde, där personen själv får beskriva hur den bor, omständigheterna kring boende och hur lägenheten ser ut.
- Enhetens säkerhetsrutiner ska följas.

2.3.2.3. Utlandsvistelse

Utgångspunkten är att en person som vistas utomlands inte har rätt till bistånd, se vidare avsnitt *2.5.8 Personer som tillfälligt vistas på annan ort i Sverige eller utomlands*. Om personen lånat eller fått pengar för att finansiera resan kan det vara en inkomst som hade kunnat användas till den dagliga försörjningen och som kan påverka rätten till bistånd. Vid utredning kan följande underlag inhämtas

- Extra närvarokontroll vid insatser/aktiviteter
- Kopia på pass för eventuella stämplat
- Kontoutdrag där inköp och uttag kan styrka en uppgift
- Sökande kan lämna in diverse underlag som visar att denne vistats i Sverige – exempelvis kvitton, specifikation från mobilräkning, uppgift om barns närvaro på skola/barnomsorg.

2.4. Rätten till bistånd

Rätten till bistånd regleras i 12 kap 1 § SoL. Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och levnadskostnader i övrigt.

Kan behovet tillgodoses på annat sätt har den enskilde inte rätt till bistånd. Den enskilde är i första hand skyldig att försöka tillgodose sina behov på egen hand och klara sin försörjning genom egna inkomster och tillgångar, t.ex. genom lönearbete, socialförsäkringssystemet eller andra stödformer. Ekonomiskt bistånd ska endast vara en tillfällig hjälp i avvaktan egen försörjning.

2.4.1. Ekonomiskt bistånd utöver 12 kap. 1 § SoL

Socialnämnden får ge ekonomiskt bistånd utöver vad som följer av 12 kap. 1 § SoL om det finns skäl för det. Det beviljas då med stöd av 12 kap. 2 § SoL. Beslut enligt den bestämmelsen kan bara överklagas genom laglighetsprövning, och inte genom förvaltningsbesvär.

Det är viktigt att socialnämnden, när den får en ansökan om ekonomiskt bistånd, först prövar denna enligt 12 kap. 1 § SoL då den enskilde då ges möjlighet att överklaga ett eventuellt avslagsbeslut enligt förvaltningslagen, FL. Om ansökan avslås, kan nämnden därefter pröva om det finns förutsättningar att bevilja ekonomiskt bistånd med stöd av 12 kap. 2 § SoL.

Förutsättning för ekonomiskt bistånd enligt 12 kap 2 § SoL bedöms mycket restriktivt och bistånd beviljas endast i undantagsfall.

2.4.2. Inkomstberäkning

Vid bedömningen av behovet av ekonomiskt bistånd ska hushållets samtliga faktiska inkomster räknas. Inkomsterna bör i regel beräknas utifrån de inkomster hushållet hade kalendermånaden före den månad som beräkningen avser. Om det upptäcks inkomster som inte redovisades föregående månad kan även dessa påverka beräkningen av biståndet.

Utgift för exempelvis underhållsstöd till barn, avbetalning på studielån eller andra lån och avbetalningar ska inte tas med i beräkningen. Om en av parterna i ett sammanboende är underhållsskyldig för barn sedan tidigare och har inkomst av arbete eller liknande ska den gemensamma disponibla inkomsten minskas med fastställt underhållsstöd innan ekonomisk behovsprövning sker. Eftersom denna person har inkomst kan personen inte få underhållsstödet nedsatt eller uppskjutet. Den som saknar inkomst ska däremot ansöka om nedsättning eller uppskov av underhållsstöd.

2.4.2.1. Inkomster

Inkomster som i sin helhet reducerar ekonomiskt bistånd:

- Aktivitetsstöd
- Arbetslöshetsersättning/Ersättning från ALFA-kassan
- Avgångsvederlag
- Barnbidrag inklusive flerbarnstillägg
- Bostadsbidrag
- BTP (bostadstillägg för pensionär)
- Ersättning från kriminalvården, frigivningskonto
- Etableringsersättning med tillägg
- Extra försäkringsförmåner till exempel AGS (avtalsgruppsjuk-försäkring), AMF (arbetsmarknadsförsäkring), AFA-försäkring (vid sjukskrivning) eller STP/ITP (särskild tilläggspension/övriga avtalspensioner)
- Försäkringsersättning eller skadestånd, ideell del för ”sveda och värk”
- Habiliteringsersättning (”flitpeng”)
- Hemvårdsbidrag eller hemsjukvårdsbidrag - inkomst för den person som mottar bidraget för utfört arbete
- Hyresdel från inneboende
- Jämställdhetsbonus inom föräldraförsäkringen
- Kommunalt bostadstillägg för personer med funktionsnedsättning (KBF)
- Lön eller sjuklön från arbete
- Pension, livränta
- Räntor och utdelningar
- Sjukersättning och aktivitetsersättning
- Sjukpenning, föräldrapenning, rehabiliteringsersättning
- Skatteåterbäring som utbetalas till enskild
- Studiebidrag, studiemedel
- Underhållsbidrag, underhållsstöd, efterlevandestöd
- Äldreförsörjningsstöd

Även andra former av inkomster som ska inräknas vid prövning av ekonomiskt bistånd kan förekomma, exempelvis en persons insättningar. Socialtjänsten kan behöva utreda vad insättningen avser och göra en individuell prövning innan den tas upp som inkomst.

Inkomster som delvis reducerar ekonomiskt biståndet:

- *Familjehemmersättning*

Vid beräkning av familjens behov ska det placerade barnet inte tas med i beräkningen. Omkostnadsersättningen räknas inte som inkomst. Den del av ersättningen som utgör arvode, ska efter avdrag för skatt betraktas som inkomst och reducera behovet av bistånd. För familjehem som blivit särskilt förordnad vårdnadshavare enligt avtal gäller samma beräkningssätt som för familjehem.

- *Stipendier*

De som är villkorade eller riktade till särskilda ändamål. Bedömning av hur ett stipendium ska reducera ekonomiskt bistånd får göras från fall till fall.

- *Handikappersättning och vårdbidrag*

Beträffande handikappersättning och merkostnadsersättning vid vårdbidrag är det viktigt att kontrollera vilka kostnader ersättningen ska täcka, så det kostnaderna avser inte ingår i beviljat bistånd.

Inkomster som inte reducerar ekonomiskt bistånd:

- Extra tillägg till studiebidrag till gymnasiestuderande ungdomar
- Stipendier eller fondmedel som utbetalats efter en social bedömning
- Försäkringsersättning eller skadestånd, ekonomisk del avsett för särskilt ändamål som till exempel ersättning för läkar- eller tandvårdsbehov som uppkommit av skadan
- Inackorderingstillägg vid gymnasiestudier på annan ort
- Utbetalning av ersättning enligt lagen (2012:663) om ersättning på grund av övergrepp eller försummelse i samhällsvården av barn och unga i vissa fall.

2.4.2.2. Jobbstimulans

Syftet med jobbstimulans (12 kap. 8 § SoL) är att det ska löna sig att ta ett arbete eller att utöka sin arbetstid även när man får ekonomiskt bistånd. I regel beaktas all inkomst vid prövningen av ekonomiskt bistånd, men jobbstimulansen innebär att socialnämnden ska göra undantag från denna princip.

Målgruppen för jobbstimulansen är biståndssökande som har arbetsförmåga. Den är utformad som en särskild beräkningsregel som innebär att 25 procent av nettointkomsten av anställning under vissa förhållanden inte ska beaktas vid prövningen av ekonomiskt bistånd. Det gäller både då den enskilde får eller har arbete och då arbetsinkomsten ökar. Jobbstimulansen ska dras av innan socialnämnden gör normberäkning för hushållet. Ensamkommande unga som jobbar vid sidan av studierna omfattas av den särskilda beräkningsregeln i 12 kap. 8 § SoL om jobbstimulansen.

Jobbstimulansen är personlig och gäller inte hushållet som helhet. Om hushållet är berättigat till ekonomiskt bistånd gäller jobbstimulansen för den eller de personer i hushållet som uppfyller kriterierna för jobbstimulansen.

För att komma i fråga för jobbstimulansen gäller att den sökande

- ska ha haft ekonomiskt bistånd minst sex månader i följd och
- får eller har arbete och arbetsinkomst eller
- ökar sin arbetsinkomst

När en enskild uppger arbetsinkomster kontrollerar socialnämnden om den enskilde är berättigad till jobbstimulans. Det innebär kontroll av om den enskilde fram till den tidpunkten har fått ekonomiskt bistånd sex månader i följd i den egna kommunen och/eller i en tidigare kommun. Den enskilde ska samtycka till att kontroll görs i en annan kommun. Om den enskilde inte samtycker till kontrollen får nämnden besluta utifrån de uppgifter som finns.

Jobbstimulans i form av den särskilda beräkningsregeln gäller i 24 månader. Tiden ska vara sammanhängande. Även om den enskilde är självförsörjande under någon del av tvåårsperioden löper tiden för jobbstimulansen på under den påbörjade tvåårsperioden.

Jobbstimulansen innebär att det skapas ett utrymme för den enskilde att öka sin konsumtion eller att spara en del av sin inkomst. Om den enskilde väljer att spara inkomsten ska det inte påverka rätten till ekonomiskt bistånd under den tvåårsperiod som den särskilda beräkningsregeln gäller.

Det finns ingen gräns i socialtjänstlagen för hur många gånger en biståndssökande kan få jobbstimulans.

2.4.2.3. Fribelopp för barn och skolungdomars inkomst av eget arbete

Syftet med fribeloppet för barns och skolungdomars inkomst av eget arbete är att det ska stimulera ungdomar i familjer med ekonomiskt bistånd till att få kontakt med arbetslivet och öka deras möjligheter att i framtiden kunna försörja sig.

Bestämmelsen i 12 kap. 9 § SoL innebär att en del av hemmavarande barns och skolungdomars arbetsinkomster inte ska beaktas vid prövningen av föräldrarnas ekonomiska bistånd för barnet eller skolungdomen.

Med hemmavarande barn och skolungdomar menas barn och skolungdomar som bor i det hushåll för vilket bistånd beräknas. Dit räknas även barn och skolungdomar som på grund av gymnasiestudier är inackorderade på annan ort. Barn och skolungdomar som bor växelvis hos respektive förälder eller bor med umgängesförälder räknas som hemmavarande hos båda föräldrarna.

Gränsen för fribeloppet uppgår till ett prisbasbelopp per kalenderår. Det är ungdomens inkomst av eget arbete efter skatteavdrag som ska beaktas. Om ungdomens inkomst överskrider ett prisbasbelopp ska den unge bidra till sin egen försörjning inklusive boendekostnad.

Jobbstimulans omfattas inte av bestämmelserna i kap. 9 § SoL om skolungdoms arbetsinkomster.

2.4.2.4. Tillgångar

Alla realiserbara tillgångar ska användas för den enskildes försörjning innan han eller hon har rätt till bistånd. Med realiserbara tillgångar menas bankmedel, aktier eller andra värdepapper, bil, båt, fastighet, guld, dyrbara konst- eller samlarföremål, etc.

Även utländska tillgångar påverkar rätten till bistånd

- *Bankmedel, aktier, obligationer*

Huvudprincipen är att bistånd inte ska beviljas sökande som har tillgångar i form av kontanta medel eller värdepapper.

- *Bil*

Grundprincipen är att bilen är en lätt realiserbar tillgång och krav bör ställas på att bilen avyttras efter högst 1 månad. Vid särskilda skäl kan bistånd beviljas trots innehav av bil, till exempel om bilen är en förutsättning för att ta sig till och från arbete, eller om bilen behövs av någon anledning med hänsyn till barnets bästa, till exempel om barnet har särskilda behov och bilen behövs på grund av detta.

- *Bosparande*

Huvudprincipen är att alla former av bosparande räknas som realiserbar tillgång.

- *Bostadsrätt/villa/fastighet/tomt*

Bostadsrätt eller villa är en realiserbar tillgång om den genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Det gäller även om bostadsrätten förvärvats genom ombildning från hyresrätt. Efter individuell bedömning kan krav ställas på försäljning. Det är den enskilde själv som ska värdera sin fastighet, tomt- och bostadsrätt och visa underlag för socialtjänsten. Socialtjänsten kan kontakta mäklarföretag och fråga vad ett objekt kan ha för marknadsvärde se avsnitt 2.6.2.2.2 Bostadsrätt eller villa.

- *Fritidshus/fastighet*

Ekonomiskt bistånd till personer som äger fastighet/fritidshus, eller andel av fastighet, bör i princip inte beviljas annat än i akuta situationer eller under den tid som behövs för att sälja fastigheten. Fastigheten ska omgående lämnas till mäklare för försäljning. Ett beslut om rådrum ska skickas till den sökande. Det är den enskilde själv som ska värdera sin fastighet, tomt- och bostadsrätt och visa underlag för socialtjänsten. Socialtjänsten kan kontakta mäklarföretag och fråga vad ett objekt kan ha för marknadsvärde, se avsnitt 2.6.2.2.2 Bostadsrätt eller villa.

- *Pensionssparande*

Pensionssparande räknas i princip som en tillgång. Möjligheten att ta ut pensionssparande ska alltid provas och om detta är omöjligt, ska det inte räknas med.

2.4.3. Hushållstyper

Makar, registrerade partners och sambor har försörjningsplikt gentemot varandra vilket innebär att mellan dessa gäller hushållsgemenskap som innebär ömsesidigt ansvar för alla kostnader i hushållet.

Sammanboende med hushållsgemenskap ska ansöka om ekonomiskt bistånd tillsammans och bådas sammanräknade inkomster och utgifter ska ligga till grund för beräkning av biståndsbehovet. Hushållsgemenskap gäller till dess parterna flyttar isär, särskilda regler gäller för gifta, se *Gifta men ej sammanboende*.

Endast om det är uppenbart olämpligt att makar/sambor har gemensam ekonomi, exempelvis när våld i nära relationer förekommer, eller då någon av makarna är

oförmögen att ta sitt ansvar för resten av familjen ska principen om gemensam försörjningsplikt frångås och makarnas kan handläggas var för sig. Undantag kan även göras vid akuta nödsituationer. OBS! Framkommer våld i nära relationer i ett hushåll ska personakten delas och två separata personakter upprättas i verksamhetssystemet.

Övriga sammanboende med hushållsgemenskap - Det gäller personer som bor ihop och delar vissa kostnader men inte har ekonomiskt ansvar för varandra, till exempel vuxna barn som bor kvar hemma eller vänner eller nära släktingar som delar lägenhet. De personliga kostnaderna inom normen beviljas då som för ensamstående, men de hushållsgemensamma kostnaderna beviljas endast med den andel av hushållet som den sökande utgör, barnen inräknade.

Gifta men ej sammanboende

Gifta makar är enligt lagstiftning försörjningspliktiga gentemot varandra och försörjningsplikten kvarstår även om makarna har skilda hushåll. Den gemensamma inkomsten ligger till grund för bedömning av bistånd och hänsyn ska inte tas till fördyrade omkostnader på grund av skilda hushåll. Bistånd beviljas endast till en boendekostnad. En utredning ska alltid göras om den andra personens möjligheter att försörja sin partner.

Ansökan om äktenskapsskillnad

Vid äktenskapsskillnad gäller försörjningsplikten till dess att tingsrätten har beslutat att den är slutgiltig och ansökan om ekonomiskt bistånd prövas tillsammans under denna tid. Om den ena parten inte bidrar till försörjningen kan en ansökan om stämning lämnas till domstolen.

Observera att särskilda regler gäller om det förekommer våld i nära relationer.

Inneboende

För sökande som är inneboende räknas personen inte ha hushållsgemenskap med den/dem som han eller hon är inneboende hos. För att betraktas som inneboende ska den sökandes hushåll som huvudregel disponera ett eget rum. Beräkningen ska göras enligt norm för ensamstående. Om vissa hushållsutgifter som till exempel telefon, förbrukningsvaror enligt avtal ingår i hyran, kan normen anpassas efter det.

Gymnasiestuderande ungdom

Föräldrarna har försörjningsskyldighet för ungdomar upp till 21 år förutsatt att de studerar i grundskola, gymnasieskola eller annan jämförlik grundutbildning, och ska då räknas in som barn i hushållets norm se vidare avsnitt 2.5.10.5 *Ungdomar under 21 år som går i skolan.*

Hushåll där barn bor växelvis hos föräldrarna

Se avsnitt 2.7.1.7 Umgänge med förälder.

Underårig som bildat familj

Förälder har kvar sitt försörjningsansvar för underårigt barn även om den underårige själv blir förälder. Däremot har de inget försörjningsansvar för barnbarnet.

Vid giftermål övertar make/maka försörjningsplikten för underårig eller upp till 21 år vid studier i grundskola, gymnasium eller annan jämförlik grundutbildning. Om maken/makan inte kan fullgöra sin försörjningsplikt, primär försörjningsplikt, har den underåriges föräldrar försörjningsplikt, sekundär försörjningsplikt.

2.5. Olika grupperns förutsättningar för rätt till ekonomiskt bistånd

2.5.1. Arbetslösa

Samtidigt som rätten till ekonomiskt bistånd prövas ska den enskilde ges stöd i att finna vägar till självförsörjning. Arbetslinjen innebär att den enskildes egna möjligheter sätts i fokus och att människor både vill och kan ta ansvar för sin egen försörjning.

För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska den sökande stå till arbetsmarknadens förfogande och aktivt söka arbete samt vid behov delta i arbetssökarverksamhet, praktik, arbetsträning, studera svenska eller annan lämplig insats. Vilka krav på motprestationer som socialnämnden ställer för att ekonomiskt bistånd ska kunna beviljas ska framgå av en individuell plan. Kraven kan vara en del i prövningen jämlikt 12 kap. 1 och 3 §§ SoL eller jämlikt 12 kap. 4 och 5 §§ SoL. Det är viktigt att det i både utredning och beslut klargörs vilka lagrum som tillämpas.

Personer som inte står till arbetsmarknadens förfogande och saknar ersättning från socialförsäkringssystemet ska bedömas utifrån sin arbetsförmåga och inte utifrån sin sjukdom eller annan oförmåga. För att arbetsoförmågan ska godkännas ska det finnas ett relevant sjukintyg som styrker oförmågan att arbeta eller delta i aktiviteter. För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska sökande medverka till behandling och rehabilitering i syfte att bli arbetsför. Vid långvarig eller kronisk sjukdom krävs medverkan till att erhålla ersättning från det generella socialförsäkringssystemet.

2.5.1.1. Frånvaro

Vid frånvaro p.g.a. sjukdom - se vidare i avsnitt 2.5.6 Personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom.

Frånvaro på grund av vård av barn - En arbetssökande som deltar i arbetsmarknadsinsatser, praktik eller andra insatser och som har barn som är sjukt eller behöver gå till läkare/tandläkare ska anmäla detta till arbetsförmedlingen.

Sjukdomen ska styrkas med läkarintyg efter mer än fem dagars frånvaro. Skriftlig dokumentation ska alltid uppvisas vid besök hos läkare eller myndighet som hindrar deltagande i arbetssökarverksamhet.

Ordinarie förskolas/skolas eventuella semesterstängning utgör inget hinder för att stå till arbetsmarknadens förfogande, då föräldrarna alltid erbjuds alternativ barnomsorgsplats. Möjligheten att spara föräldrapenning och använda vid inskolning på förskola finns även för personer som uppbär ekonomiskt bistånd.

När det gäller barn som lever i familjer med långvarigt biståndsbehov ska deras behov av ledighet under sommaren, t ex när förskola eller familjedaghem har semesterstängt, beaktas när krav avseende arbetssökande ställs på förälder.

2.5.1.2. Uppsägning på egen begäran

Om den sökande på egen begäran sagt upp sig från arbete är huvudprincipen att ekonomiskt bistånd inte ska kompensera för den avstängning från arbetslöshetsersättning som uppsägningen medför. Om den arbetslöse i övrigt uppfyller förutsättningarna är personen berättigad till bistånd först från den dag rätten till arbetslöshetsersättning inträder.

För personer som har sagt upp sig på egen begäran men inte har rätt till arbetslöshetsersättning gäller motsvarande princip.

2.5.2. Företagare

Ekonomiskt bistånd beviljas som huvudregel inte till den som är egen företagare då detta skulle leda till otillbörlig konkurrensfördel mot andra företagare. Om en person har ett företag eller ett uppdrag i företag ska alltid eventuella inkomster och tillgångar i företaget utredas.

Om en person driver ett eget företag och ansöker om ekonomiskt bistånd måste personen i första hand ta ut avtalsenlig lön. Om personen inte kan försörja sig på den egna verksamheten kan socialtjänsten hänvisa personen till att avveckla företaget och ställa sig till arbetsmarknadens förfogande.

Bistånd kan beviljas vid vissa undantag:

- Vid akut eller tillfälligt behov av bistånd

- Under tiden den enskilde har en arbetsmarknadsinsats för att starta företag och uppbär ersättning från Arbetsförmedlingen. Insatsen kan pågå i sex månader

2.5.3. Föräldralediga

Föräldrapenning ska tas ut sju dagar per vecka. Barnet ska omgående anmälas till barnomsorgskön och bekräftelse på platsansökan ska uppvisas.

För att den hemmavarande föräldern så snart som möjligt ska kunna ställa sig till arbetsmarknadens förfogande ska den första barnomsorgsplats som erbjuds accepteras. Det innebär att den sökande inte har rätt att tacka nej till en erbjuden barnomsorgsplats. Undantag kan göras om ett barn av psykiska eller medicinska skäl är i behov av särskild typ av förskoleverksamhet. Behovet ska vara styrkt med läkarintyg. När barnet har fått plats inom barnomsorgen finns ingen rätt att vara *föräldraledig*.

Lagen om föräldraledighet reglerar endast förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare.

2.5.4. Inskrivna för kriminalvård eller rättspsykiatrisk vård

Personer som dömts till fängelsestraff ska om möjligt omgående påbörja verkställigheten av straffet. Vid ansökan om bistånd i avvaktan fängelsestraff kan behovet tillgodoses genom att den sökande inställer sig hos kriminalvården. Om verkställigheten inte omedelbart kan påbörjas kan bistånd beviljas i avvaktan på verkställighet.

Häktade personer, inklusive de som genomgår rättspsykiatrisk undersökning, kan ansöka om häktesbidrag från kriminalvården, fickpengar ska således inte beviljas.

I och med att häktade ännu inte är dömda för ett brott kan det bli aktuellt att bevilja bistånd till hyreskostnad.

Den som vårdas enligt lagen (1991:1129) om rättspsykiatrisk vård eller är omhändertagen enligt smittskyddslagen (2004:168) har rätt till ekonomiskt bistånd på samma villkor som personer inskrivna för vård inom socialtjänsten.

Personer som avtjänar straff med fotboja jämställs med frivårdsklient och har exempelvis rätt att fortsätta uppbära eventuell pension eller sjukpenning. Om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt har personen rätt till ekonomiskt bistånd till sin försörjning.

Ekonomiskt bistånd till eventuella merkostnader på grund av intensivövervakningen ska inte beviljas då dessa bekostas av kriminalvårdsmyndigheten.

2.5.4.1. Skyddstillsyn med särskild behandlingsplan

Skyddstillsyn med särskild behandlingsplan är ett alternativ till fängelse som innebär att den dömda får genomgå beroendevård där kriminalvården och socialtjänsten upprättar en gemensam behandlingsplan. Kriminalvården har kostnadsansvaret för behandlingen fram till tänkt dag för villkorlig frigivning då socialtjänsten via en ansvarsförbindelse kan överta kostnadsansvaret.

Vid behandling på institution står kriminalvården för alla kostnader till vårdgivaren i samband med placeringen såsom fickpengar, drogkontroller, sjukvårdskostnader, resor, klädotrustning, fritids- och sportutrustning och hygienartiklar. I dessa fall ska försörjningsstöd inte beviljas.

Om behandlingen sker i öppenvård ska den enskildes behov av ekonomiskt bistånd prövas av socialtjänsten.

2.5.4.2. Samhällstjänst

Samhällstjänsten ska utföras under den dömdes fritid under kontroll av frivårdsmyndigheten och ska inte påverka kravet på att stå till arbetsmarknadens förfogande på heltid.

2.5.5. Inskrivna för vård eller behandling inom socialtjänsten

Personer som beviljas heldygnsvård eller behandling som en insats med stöd av socialtjänstlagen är berättigade till bistånd på samma villkor som andra. Endast kostnader som den sökande har under vårdtiden ska dock i omfattas av försörjningsstödet, se avsnitt 2.6.2.6 *Försörjningsstöd vid vistelse på institution.*

2.5.5.1. Ungdomar under 18 år som bor i stöd- eller träningsboende

Barn under 18 år som inte kan bo hemma och som erhåller boende utanför hemmet genom socialtjänstens försorg ska ha ett placeringsbeslut som visar att även omsorgen om barnet tillgodoses genom placeringen. Barnets boende och omsorg ska i dessa fall annars tillgodoses av vårdnadshavaren. Kostnaderna för uppehållet ska vid placeringar täckas av vårdkostnaden och inte genom försörjningsstöd. Undantag görs om den unge placeras i kommunens träningslägenhet då ansökan om ekonomiskt bistånd kan beviljas med avdrag för underhållsbelopp eller motsvarande.

2.5.6. Personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom

För att arbetsoförmåga vid sjukdom ska godkännas som grund för rätt till bistånd ska en person ha ett läkarutlåtande som styrker oförmåga att arbeta eller deltagande i insatser, helt eller delvis. Det är inte sjukdomen i sig som bedöms utan arbetsförmågan.

Vid frånvaro på grund av sjukdom mer än fem dagar ska sjukdomen styrkas med läkarintyg.

Personer som kan ha rätt till sjukpenning ska ansöka om detta hos Försäkringskassan. Om personen inte har rätt till sjukpenning ska vid behov en ansökan om samordning av rehabiliteringsinsatser lämnas till samordningsförbundet Roslagen via enhetens kontaktperson. Bedömer Försäkringskassan, tvärtemot läkaren, att personen har arbetsförmåga är det Försäkringskassans bedömning som socialtjänsten utgår ifrån i sin bedömning om rätten till bistånd.

2.5.6.1. Sjuk- eller aktivitetsersättning

Om sjukskrivande läkare bedömer att den enskilde inte kommer att återfå arbetsförmågan kan ansökan om sjukersättning göras. Om den enskilde är under 30 år och bedöms ha en nedsatt arbetsförmåga under minst ett år kan en ansökan om aktivitetsersättning göras hos Försäkringskassan. Försäkringskassans beslut ligger till grund för socialtjänstens bedömning om rätten till bistånd.

2.5.7. Personer med sociala och medicinska problem

För att vara berättigad till ekonomiskt bistånd ska den enskilde medverka i planering i syfte att bli arbetsför eller medverka till att få annan ersättning ur det generella socialförsäkringssystemet.

2.5.7.1. Tak över huvudet garanti

Då kommunen har det yttersta ansvaret för stöd och hjälpinsatser för personer som är folkbokförda och/eller har sin dygnsvila i kommunen finns en tak över huvudet-garanti för målgruppen personer som på grund av omfattande social och psykisk funktionsnedsättning ej har möjlighet att tillgodose sin nattlogi samt för personer med en omfattande beroendeproblematik eventuellt i kombination med social eller psykisk funktionsnedsättning.

2.5.7.2. Personer med beroendeproblematik

För personer som har utvecklat ett beroende av alkohol, droger och eller spel om pengar är det viktigt att alla verksamhetsområden inom socialtjänsten där personen är aktuell samverkar och arbetar tillsammans med personen. Samverkan med andra myndigheter så som landstinget/regionerna kan även vara aktuell.

Socialtjänsten kan inte ställa krav på att en person med allvarlig beroendeproblematik ska följa en viss behandlingsplan för att vara biståndsberättigad. En individuell bedömning behöver göras gällande de krav som ställs på arbetssökande i övrigt. Kravet

på att delta i praktik eller kompetenshöjande verksamhet kan tillämpas på personer med lindrigare beroendeproblem men ska inte ersätta vård och behandling.

Om en sökande med denna typ av problematik inte medverkar, helt eller till stor del, i socialtjänstens försök att utreda eller att utarbeta en individuell plan så kan detta utgöra grund för att reducera biståndet.

2.5.7.3. Personer med psykisk ohälsa

När det gäller personer med svår psykisk ohälsa och beteendemässiga störningar måste socialtjänsten först utreda de grundläggande problemens påverkan på den sökandes möjligheter att till exempel stå till arbetsmarknadens förfogande, innan ställning tas till hur socialtjänsten på bästa sätt kan stärka personens framtida försörjningsförmåga. En individuell bedömning behöver göras gällande de krav som ställs på arbetssökande i övrigt. I arbetet med personer med svår psykisk ohälsa är det oftast nödvändigt att samverka med andra verksamhetsområden inom socialtjänsten och med landstinget/regionerna. Om personen är sjukskriven se vidare avsnitt 2.5.6 *Personer med nedsatt arbetsförmåga på grund av sjukdom*.

2.5.8. Personer som tillfälligt vistas på annan ort i Sverige eller utomlands

Huvudprincipen är att bistånd inte beviljas vid utlandsvistelse. Socialtjänstens vistelsebegrepp ska däremot inte tolkas så att den som får ekonomiskt bistånd har reseförbud. En resa ska ske i samråd med socialtjänsten. Resan ska i förekommande fall vara kortvarig och vid bedömning ska beaktas resans påverkan för den enskilde att bli självförsörjande och hur det påverkar fortsatt behov av bistånd, t.ex. om pengarna kan användas till personens uppehälle.

2.5.9. Personer med äldre försörjningsstöd eller pension

Personer som är 65 år och äldre som har låg eller ingen pension och ansöker om försörjningsstöd ska hänvisas till Pensionsmyndigheten för att ansöka om äldre försörjningsstöd istället. Om försörjningsstöd beviljas i avvaktan beslut hos Pensionsmyndigheten ska det återsökas se avsnitt 2.2.8.1 *Begäran om utbetalning av retroaktivt beviljad ersättning från Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten (återsökning)*.

Personer med pension eller äldre försörjningsstöd som ansöker om ekonomiskt bistånd till sina levnadskostnader i övrigt exempelvis tandvård eller glasögon kan beviljas detta efter sedvanlig behovsprövning.

2.5.10. Studerande

2.5.10.1. Vuxenstuderande

Utgångspunkten är att vuxenstuderande inte står till arbetsmarknadens förfogande och därför inte är berättigade till bistånd. Vuxenutbildning ska i första hand finansieras genom det statliga studiemedelssystemet eller med aktivitetsstöd via Arbetsförmedlingen.

Om en person har studerat men avslutar sina studier och söker ekonomiskt bistånd är utgångspunkten att de ska ha planerat för sin ekonomi efter avslutade studier t.ex. genom att i god tid börja söka arbete.

I undantagsfall kan dock, efter individuell behovsprövning, ekonomiskt bistånd beviljas för vuxenstudier, se nedan.

2.5.10.1.1. Studerande under studieuppehåll

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till studerande som aktivt sökt feriearbete men som inte fått något, eller som får vänta på första löneutbetalningen. Den studerande ska kunna visa att den i god tid sökt feriearbete då inkomstbortfallet är en förutsägbar situation som han eller hon kunnat planera inför.

2.5.10.1.2. Studerande som har familj

Ekonomiskt bistånd beviljas som huvudregel inte under pågående studier. I familjer med två vuxna som båda saknar arbete, där den ena personen studerar med fullt studiemedel, dvs. uppbär lånedel, bidragsdel och eventuella tillägg, och den andra personen uppfyller förutsättningarna för rätt till bistånd kan familjen beviljas ekonomiskt bistånd som komplement till studiemedlen om studierna bidrar till hushållets möjligheter att bli självförsörjande inom fyra månader. Den studerandes månadsinkomst räknas ut genom att det sammanlagda beviljade studiemedelsbeloppet fördelas på det antal studiemånader som terminen omfattar enligt studiemedelsbeslutet.

2.5.10.1.3. Yrkesvux

Yrkesvux är en särskild arbetsmarknadspolitisk satsning på yrkesinriktade kurser på gymnasial nivå inom den kommunala vuxenutbildningen. Regeringen har infört ett utökat bidrag för denna utbildning inom ramen för studiemedlet. Arbetslösa som i enlighet med upprättad individuell plan är föremål för arbetsmarknadsinsatser där planeringen innefattar att påbörja en kurs inom Yrkesvux kan beviljas kompletterande försörjningsstöd. En förutsättning för rätten till bistånd är att den sökande uppbär studiemedlets bidrags- och lånedel samt eventuellt tilläggsbidrag för barn.

2.5.10.1.4. Studerande med studiestartsstöd

Stödet syftar till att öka rekryteringen till studier bland personer med kort utbildning och stort utbildningsbehov för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden.

Stödet består av bidrag utan inslag av lån och ska utgöra ett komplement till studiemedelssystemet. För att kunna få studiestartsstöd måste personen uppfylla vissa kriterier och godkännas av kommunen. Kompletterande ekonomiskt bistånd kan därför beviljas till studerande med studiestartsstöd, under förutsättning att studierna är inriktade mot självförsörjning, att planeringen skett i samverkan med socialsekreterare och att personen i övrigt uppfyller kraven för att vara berättigad till ekonomiskt bistånd.

2.5.10.1.5. Ungdomar under 21 år som går i skolan

Föräldrar har enligt föräldrabalken försörjningsskyldighet för ungdomar upp till 18 år. Går barnet i skolan efter denna tidpunkt är föräldrarna underhållsskyldiga under den tid som skolgången pågår, dock längst till dess barnet fyller 21 år. Detta gäller oavsett om den unge har egen bostad eller inte.

Gör den unge ett uppehåll i sin skolgång är föräldrarna inte underhållsskyldiga under uppehållet men underhållsskyldigheten träder in igen om och när barnet återupptar skolgången. Underhållsskyldigheten upphör inte under sommarlovet mellan två årskurser i gymnasieskolan.

Socialtjänsten ska normalt inte vid biståndsprövning ta hänsyn till den extra kostnad det innebär att gymnasiestuderande ungdom har eget boende. Undantag ska göras endast om det finns synnerliga skäl till att den unge inte kan bo kvar hemma. I möjligaste mån ska den unge ingå i föräldrarnas hushåll, men ibland kan det finnas skäl att se honom eller henne som ett eget hushåll. Även i det senare fallet ska om möjligt föräldrarnas ekonomi och förmåga att bidra utredas.

För en ungdom som fyllt 18 år som i stället för gymnasiestudier väljer att börja läsa på SFI gäller samma regler som för övriga vuxna och ska hanteras som ett eget hushåll.

2.5.10.1.6. Ungdomar som saknar föräldrar med försörjningsansvar

Sökanden som har fyllt 18 år och som saknar föräldrar med försörjningsansvar, exempelvis ensamkommande unga, kan beviljas bistånd till sitt uppehälle så länge de studerar på ungdomsgymnasium och bor på egen hand. Den unge ska söka studiebidrag och extra tillägg till Riktlinjer för ekonomiskt bistånd - 26 studiebidrag, s. k studiestöd hos CSN. Ensamkommande studerande ungdomar ska från höstterminen

det år de fyller 20 söka studiemedel. OBS! Sommarskolestudier innan höstterminen kan vara studiemedelsberättigade.

Ensamkommande unga ska från vårterminen det året de fyller 20 år söka sommarjobb och kunna redovisa detta månadsvis. Grunden ska vara att ungdomen har sökt arbete. Om ungdomen inte lyckats erhålla ett arbete kan försörjningsstöd, efter sedvanlig behovsprövning, beviljas under sommaren.

Bestämmelserna i 12 kap. 9 § SoL om skolungdomars arbetsinkomster är inte tillämplig eftersom bestämmelsen gäller vid prövningen av föräldrarnas rätt till ekonomiskt bistånd. Istället gäller den särskilda beräkningsregeln i 12 kap. 8 § SoL, jobbstimulansen.

2.5.11. Utländska medborgare

Utländska medborgare grupperas enligt följande:

- EU-medborgare (med och utan uppehållsrätt)
- Personer utan uppehållstillstånd
- Personer med uppehållstillstånd
- Nordiska medborgare

2.5.11.1. EU-medborgare

För EU-medborgare gäller det s.k. rörlighetsdirektivet som reglerar unionsmedborgarnas rätt till fri rörlighet inom EU. Reglerna om uppehållsrätt omfattar även medborgare från EES-länderna Island, Liechtenstein, Norge och Schweiz. Dessa medborgare omfattas av bestämmelsen i 2 kap. 5 § utlänningslagen, UtLL. Den innebär att uppehållstillstånd inte krävs av utländska medborgare för vistelse i Sverige under de tre första månaderna.

EU-medborgare har rätt att resa in i Sverige utan visum eller uppehållstillstånd och vistas här i tre månader.

Efter tre månader måste de uppfylla vissa villkor för att ha uppehållsrätt och därmed få stanna. En EU-medborgare kan återgå till sin rätt att vistas här tillfälligt i tre månader genom att lämna landet och sen återkomma.

Vid en ansökan om ekonomiskt bistånd under de tre första månaderna bedöms deras ansökan på samma sätt som personer som vistas i Sverige utan uppehållstillstånd.

Kommunen har det yttersta ansvaret vilket innebär att bistånd för att undanröja akut nöd kan beviljas. Observera särskilt om det finns barn i familjen ska barnets bästa beaktas. Hänsyn måste även tas till hur länge familjen vistats i Sverige.

2.5.11.1.1. Uppehållsrätt

Med uppehållsrätt avses en rätt för EU/ EES-medborgare och deras familjemedlemmar att under vissa förutsättningar vistas i Sverige mer än tre månader utan uppehållstillstånd. Uppehållsrätten finns så länge villkoren är uppfyllda. Villkoren för uppehållsrätt varierar beroende på om personen är ekonomiskt aktiv, ekonomiskt icke-aktiv eller är en familjemedlem till en EU/EES-medborgare.

Bedömning av uppehållsrätt

Socialtjänsten bedömer om den sökande vid ansökningstillfället har uppehållsrätt i Sverige. I 3a kap 3 § Utlänningslagen anges vilka EES-medborgare som har uppehållsrätt.

Riktlinjer för ekonomiskt bistånd - 27 I EU-rätten har arbetstagarbegreppet fått en bred tolkning. Varje person som utför ett faktiskt och verkligt arbete ska betraktas som arbetstagare, om inte arbetet som utförs har så begränsad omfattning att det framstår som ett marginellt komplement. EU-domstolen har angett att en helhetsbedömning ska göras utifrån alla omständigheter som avser arten av arbete och arbetsförhållandena. I denna bedömning är tre kriterier avgörande och måste uppfyllas för att någon ska anses vara arbetstagare:

- arbete ska utföras åt någon annan,
- personen ska vara under dennes arbetsledning, och
- arbetet ska ske mot ersättning

Med arbetssökande EU-medborgare menas en person som beger sig till ett annat EU-land och aktivt söker arbete. Arbetssökande personer omfattas generellt sett av den grundläggande rätten till fri rörlighet och rätten att vistas i Sverige under tre månader utan uppehållsrätt. Så länge de kan styrka att de fortfarande söker arbete och har en verklig möjlighet att få en anställning har de också rätt att vistas i Sverige utöver de tre månaderna.

EU/ EES-medborgare med uppehållsrätt

EU/ EES-medborgare med uppehållsrätt har samma rättigheter som svenska medborgare. Handläggningen ska då ske på samma sätt som för svenska medborgare. För familjemedlemmar gäller huvudprincipen att deras uppehållsrätt är beroende av anknytningen till en EU/ EES-medborgare med uppehållsrätt, så länge de inte själva

har fått uppehållsrätt. En familjemedlem som har uppehållsrätt har rätt till likabehandling av socialtjänsten på samma sätt som svenska medborgare.

EU/ EES-medborgare utan uppehållsrätt

EU/ EES-medborgare utan uppehållsrätt har inte rätt till ekonomiskt bistånd förutom vid akuta situationer. En individuell bedömning ska alltid göras. Ett avslagsbeslut på grund av att en person inte bedöms ha uppehållsrätt ska innehålla en motivering till varför uppehållsrätt inte kan anses föreligga. Vid dessa situationer bör särskilt beaktas om det finns barn i familjen på samma sätt som personer som vistas i Sverige utan tillstånd och en prövning av barnets bästa ska alltid göras vid beslut om ekonomiskt bistånd.

2.5.11.2. Personer utan uppehållstillstånd

Med personer avses tredjelandsmedborgare som inte omfattas av EU-rätten.

Enligt 2 kap. 5 § utlänningslagen, UtL, får en utländsk medborgare tillfälligt vistas i Sverige i högst tre månader utan uppehållstillstånd. I de flesta fall krävs dock ett visum för inresa till Sverige. Utländska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige, till exempel turister, affärsresande och säsongsarbetare ska vid ekonomiska problem i första hand hänvisas till det egna landets ambassad eller konsulat. Vid en akut nödsituation har kommunen det yttersta ansvaret och en individuell bedömning ska alltid göras. Om det finns barn i familjen ska deras behov särskilt beaktas och en prövning av barnets bästa göras. Om socialtjänsten behöver ta kontakt med Migrationsverket under sin utredning ska samtycke från den enskilde inhämtas.

2.5.11.3. Personer som inte har tillstånd att vistas i Sverige

Denna grupp benämns i andra sammanhang som papperslösa. Det är personer som vistas i landet utan tillstånd. Orsakerna kan vara att personen fått avslag på ansökan om uppehållstillstånd och fått ett utvisningsbeslut, tiden för uppehållstillstånd har gått ut och ingen förnyad ansökan är gjord eller att personen aldrig har ansökt om uppehållstillstånd. Personen kan också vara på väg till annat land för att söka uppehållstillstånd. Dessa personer omfattas av personkretsen enligt LMA men har inte rätt till bistånd enligt LMA. De har därmed inte rätt till bistånd enligt 12 kap. 1 § SoL.

2.5.11.4. Asylsökande som ansöker om ekonomiskt bistånd

Den som söker asyl i Sverige får oftast ekonomisk ersättning från Migrationsverket, enligt lagen om mottagande av asylsökande med flera (LMA). Migrationsverket ansvarar för försörjning och boende för personer som har ansökt om uppehållstillstånd i Sverige. I vissa fall ska socialtjänsten betala ut LMA-ersättning.

2.5.11.5. Personer med uppehållstillstånd

Utländska medborgare med uppehålls- och arbetstillstånd i Sverige och som vistas här har samma rätt till bistånd som svenska medborgare. Utländska medborgare som söker ekonomiskt bistånd ska alltid kunna uppvisa gällande beslut om uppehålls- och arbetstillstånd.

Studerande med uppehållstillstånd ska inte beviljas bistånd annat än i undantagsfall, i en akut nödsituation. Uppehållstillståndet har beviljats under förutsättning att försörjningen är tillgodosedd under vistelsen i landet.

2.5.11.5.1. Personer i etablering

Arbetsförmedlingen har det samordnande ansvaret för den nyanländes etablering på den svenska arbetsmarknaden och i det svenska samhället. Myndigheten ansvarar för att en etableringsplan upprättas för den nyanlände och att etableringssamtal genomförs. Ansökan om etableringsersättning görs till Försäkringskassan som beslutar om och betalar ut etableringsersättning och eventuella tillägg.

Ansökningar om bistånd ska hanteras enligt samma regler och rutiner som för andra sökanden och ställer samma krav på egenansvar och egen planering.

Den som ansöker om ekonomiskt bistånd mellan det att uppehållstillståndet beviljas till första utbetalning av etableringsersättning och eventuella tilläggsförmåner ska likabehandlas med svenska medborgare i fråga om rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen och fullt försörjningsstöd beviljas om behovet inte kan tillgodoses på annat sätt och kraven i övrigt är uppfyllda.

Den som söker kompletterande ekonomiskt bistånd för att inkomsterna inom etableringsreformen inte är tillräckliga ska likabehandlas med svenska medborgare i fråga om rätten till bistånd enligt socialtjänstlagen.

Nyanlända (18–20 år) som saknar föräldrar i Sverige ingår inte i arbetsförmedlingens etableringsprogram. Gruppen uppmuntras till gymnasiestudier med studiebidrag från CSN och har därmed rätt till ekonomiskt bistånd.

Denna grupp ska precis som gruppen ensamkommande barn från vårterminen det året de fyller 20 år söka sommarjobb och kunna redovisa detta månadsvis. Grunden ska vara att ungdomen har sökt arbete. Om ungdomen inte lyckats erhålla ett arbete kan försörjningsstöd, efter sedvanlig behovsprövning, beviljas under sommaren.

2.5.11.6. Nordiska medborgare

Danmark, Finland, Norge och Island är tillsammans med Sverige en del av Norden. De nordiska länderna har en överenskommelse om att de nordiska medborgarna har rätt

att bo i vilket nordiskt land som helst utan att de behöver ansöka om uppehållstillstånd. Så länge de nordiska medborgarna befinner sig i Sverige likställs de med svenska medborgare enligt lag (1995:479) om nordisk konvention om socialt bistånd och sociala tjänster.

2.6. Försörjningsstöd

Försörjningsstöd definieras i 12 kap. 7 § SoL. Det består av två delar, riksnorm och övrigt försörjningsstöd för ett antal regelbundet återkommande behovsposter. Genom biståndet ska den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Utgångspunkten är att den inte bör överstiga vad en låginkomsttagare i allmänhet har råd att kosta på sig.

2.6.1. Riksnormen

Riksnormen för ett hushåll utgör summan av de personliga kostnaderna för samtliga i hushållet tillsammans med de gemensamma hushållskostnaderna och beloppen bygger på Konsumentverkets beräkningar. Riksnormen regleras årsvis genom regeringsbeslut och socialnämnden beslutar om beloppen för enskilda kostnadsposterna.

Följande poster ingår i normen

- livsmedel
- kläder och skor
- fritid och lek
- hygien
- barn- och ungdomsförsäkring
- förbrukningsvaror
- dagstidning
- telefon

Förhöjning av normen kan ske vid merkostnader för särskild kost vid vissa sjukdomar samt vid merkostnader för umgänge med barn. Merkostnader till särskild kost ska alltid styrkas med läkarintyg. Nyanlända kvotflyktingar kan utifrån akut behov vid ankomst beviljas förhöjt bistånd för årtidsanpassade kläder. Se även avsnitt 2.7.13 *Kläder och skor utöver vad som ingår i riksnormen.*

Kostnader kan också beräknas till en lägre nivå om den enskilde behöver akut hjälp för att för att reda upp en nödsituation, stannar en kortare tid i kommunen eller inte har kostnader för vissa poster som ingår i riksnormen.

För andra skäl till att beräkna kostnader till en högre eller lägre nivå Se vidare i *Socialstyrelsens handbok: Ekonomiskt bistånd - Handbok för socialtjänsten, kapitel Försörjningsstöd, avsnitt Några utgångspunkter vid bedömningen, Särskilda skäl till att beräkna kostnader till en högre eller lägre nivå.*

2.6.2. Försörjningsstöd till övriga kostnader

Nedanstående budgetposter med skäliga kostnader ingår vid behov i försörjningsstödet. Vid tillfälligt behov ska den sökandes väntade inkomster (inom närmsta 1–2 månaderna) beaktas vid behovsprövning av dessa poster med undantag av boendekostnad.

2.6.2.1. Resor med lokala färdmedel

Bistånd i form av månadskort beviljas till lokala resor till och från arbetet samt för att söka arbete och delta i andra arbetsmarknadsåtgärder som kommunen, Försäkringskassan eller Arbetsförmedlingen anordnar. Samma gäller för dem som deltar i SFI-undervisning (svenska för invandrare) eller aktivt deltar i behandling.

Föräldralediga, pensionärer eller sjukskrivna och personer som uppbär sjukersättning kan beviljas SL:s reskassa utifrån behov.

2.6.2.2. Boendekostnader

2.6.2.2.1. Hyresrätt

Försäkringskassans föreskrift för genomsnittshyra ska vara vägledande vid bedömning av hyreskostnad. Den högsta godtagbara hyresnivån enligt Försäkringskassans föreskrifter får dock inte överskridas annat än om synnerliga skäl bedöms föreligga.

Möjlighet till individuella bedömningar ska finnas till exempel utifrån ett barnperspektiv eller rådande bostadsläge.

Avgift för parkeringsplats eller garage som ingår i hyran godtas inte. Inte heller avgift för medlemskap i hyresgästförening godtas. Kostnad för kabel-TV och andra tillval ska inte godtas utom i de fall då den sökande inte har kunnat styra tillvalet. Hyrestillägg för lägenhetsunderhåll som beställs under period då den sökande har bistånd ska inte godtas.

Huruvida storleken på bostaden är skälig ska prövas tillsammans med boendekostnaden. Vägledande boendestandard, köket oräknat, är ett rum per person, vuxen eller barn. Vid fler än ett barn ska en individuell bedömning ske, varvid det ska beaktas att barn med stigande ålder kan ha behov av möjlighet till avskildhet.

Om boendekostnaden bedöms vara oskälig och behovet av ekonomiskt bistånd inte bedöms vara tillfälligt (högst tre månader) ska den sökande uppmanas att sänka boendekostnaden.

Innan ett hushåll ställs inför kravet att förändra sin boendesituation, vilket även kan innefatta att söka boende utanför kommunen, ska följande förhållanden beaktas

- Bostadens storlek i förhållande till familjemedlemmarnas antal.
- Sociala konsekvenser av en flyttning. Det gäller både barnfamiljer och ensamstående vuxna med sociala problem. För barnfamiljer måste en barnkonsekvensanalys alltid göras.
- Sökandens ålder och hälsotillstånd samt möjlighet att klara av en flyttning.
- Sökandens möjlighet att bli godkänd som hyresgäst vid byte p.g.a. exempelvis arbetslöshet, betalningsanmärkningar.
- Bostadens bytesvärde.
- Sökandens möjlighet att i framtiden med egna inkomster själv klara den höga hyran.

Om socialnämnden efter ovanstående överväganden kommer fram till att sökanden ska uppmanas ändra sin boendesituation ska skälig tidsfrist, så kallat rådrum, ges för att genomföra flyttning eller på annat sätt förbilliga boendekostnaden, detta beslut är överklagningsbart. Skälig tidsfrist är fyra månader, som kan förlängas om sökanden under denna tid påbörjat byte av boende. Om sökanden har oskäligt hög boendekostnad och bedöms kunna flytta men avstår från försök att sänka sin boendekostnad ska bistånd till hyran nedsättas i nivå med vad som ovan sägs om vägledande hyreskostnad.

Om sökande inte är villig att byta boende ska ansökan om bistånd till hyreskostnad utöver det som socialnämnden efter individuell prövning bedömer som högsta godtagbara boendekostnad avslås. I vissa fall kan det bli aktuellt att avslå hela hyreskostnaden. Det gäller om hyreskostnaden väsentligen överstiger den vägledande hyreskostnaden. Motivering till att avslagsbeslut i dessa fall är att det inte är realistiskt att hushållet klarar sina behov på den del av normen som är kvar sedan överhyran är betald.

Enskild som uppbär ekonomiskt bistånd ska informeras om att byte av bostad under pågående biståndsperiod som medför ökad boendekostnad ska ske i samråd med socialnämnden. Om den biståndssökande flyttar till dyrare boende utan att samråda med socialnämnden ska den tidigare lägre hyran beviljas alternativt den hela hyran avslås, se tidigare stycke.

2.6.2.2.2. *Bostadsrätt eller villa*

Bostadsrätt eller villa är en realiserbar tillgång om den genom försäljning kan ge inkomster till försörjningen. Detta gäller även om bostadsrätten förvärvats genom ombildning från hyresrätt till bostadsrätt. Om biståndsbehovet bedöms bli långvarigt (mer än tre månader) utgör detta skäl för försäljning av bostaden. Krav ska då ställas på att bostaden lämnas till mäklare för försäljning.

I övrigt gäller vad som ovan sägs om hyreslägenheter beträffande skälig kostnad, krav på flyttning och rådrom i samband med det samt att besvärshänvisning ska lämnas. Som boendekostnad för bostadsrätt räknas månadsavgiften till bostadsrättsföreningen plus räntan på lån för lägenheten. I boendekostnad för villa ingår tillsammans med räntan eventuella kostnader för vatten, uppvärmning, sophämtning, försäkring och tomträttsavgäld. Under förutsättning att den sökande har möjlighet att göra skatteavdrag räknas 70 procent av räntan som kostnad.

Biståndssökande med lån på bostad ska alltid uppmanas att söka skattejämkning för räntekostnaden. Inte i något fall ska amortering på lån räknas in i boendekostnaden då den utgör kapitalbildning.

2.6.2.2.3. *Andrahandsboende*

För andrahandsboende gäller samma regler beträffande skälig standard och kostnad samt krav på flyttning som vid förstahandskontrakt på hyresrätt.

Ett av fastighetsägaren godkänt andrahandskontrakt ska eftersträvas, men kan inte krävas, utom i de fall då hushållet går miste om bostadsbidrag genom att hyra utan godkänt andrahandskontrakt. Det gäller barnfamiljer och personer mellan 18 och 28 år som genom bostadsbidrag kan tillgodose sitt behov helt eller delvis på annat sätt än genom ekonomiskt bistånd.

Ett skriftligt avtal mellan sökande och förstahandshyresgäst ska alltid uppvisas. Detta bör innehålla överenskommelse om hyrestidens längd, ömsesidig uppsägningstid, hyrans storlek och vad som ingår i hyran. Lägenhetens adress ska framgå.

Förstahandskontrakt eller hyresspecifikation ska begäras in, men kan inte uppställas som krav för rätt till ekonomiskt bistånd.

Om andrahandskontraktet inte är godkänt av fastighetsägaren ska hembesök alltid göras för att kontrollera kontraktets riktighet, att lägenheten existerar, antalet boende i bostaden och antal folkbokförda på adressen samt att personen kan anses vistas i kommunen. Den sökande bör vara folkbokförd på adressen.

2.6.2.2.4. *Inneboenderum*

Vad som anges i detta avsnitt gäller inte inneboende hos nära släkting eller delad bostad med någon typ av hushållsgemenskap. För att betraktas som ett separat hushåll vid ansökan om ekonomiskt bistånd och beräkning enligt riksnorm ska den sökande som huvudregel disponera ett eget rum i bostaden.

Hyran för inneboenderum ska bedömas utifrån vad den sökande disponerar enligt uppvisat avtal med hyresvärden. Den faktiska hyran ska beviljas om den inte är oskäligh och samma regler beträffande krav på flyttning som vid förstahandskontrakt på hyresrätt gäller.

Hembesök ska göras för att kontrollera avtalets riktighet, antalet boende i bostaden och antal folkbokförda på adressen samt att personen kan anses vistas i kommunen. Den sökande bör vara folkbokförd på adressen.

2.6.2.2.5. *Delad lägenhet*

När syskon, nära släktingar eller kamrater delar lägenhet ska hushållsgemenskap förutsättas om inget talar emot det. Med hushållsgemenskap menas att man mer eller mindre delar på kostnaderna i hushållet. Om hushållsgemenskap inte finns gäller reglerna för inneboende.

När sökanden delar lägenhet ska nettohyran delas på antal boende i lägenheten, inklusive barn, vid prövning av ekonomiskt bistånd.

Hembesök ska alltid göras för att kontrollera, att lägenheten existerar, antalet boende i bostaden och antal folkbokförda på adressen samt att personen kan anses vistas i kommunen. Den sökande bör vara folkbokförd på adressen.

2.6.2.2.6. *Vuxet hemmaboende barn eller förälder boende hos barn*

Ungdom som avslutat skolgång men inte tidigare betalat hyresdel till föräldrarna

Huvudregeln är att bistånd till hyresdel inte ska beviljas. Undantag görs när den unge är medlem i en familj som har ekonomiskt bistånd eller som annars skulle bli i behov av det, vilket kan bli aktuellt på grund av att förälders bostadsbidrag minskar eller dras in.

Hushåll endast med barn över 18 år

Inkomst av bostadsbidrag bortfaller när den unge fyller 18 år eller avslutar gymnasiet. Hyresdel för den unge kan beviljas med samma summa som det tidigare bostadsbidraget.

Hushåll med barn både under och över 18 år

Föräldrarna söker bostadsbidrag som barnfamilj. Försäkringskassan räknar ut en hyresdel som det vuxna barnet ska betala vilket minskar föräldrarnas hyra och bostadsbidrag. Bistånd till hyra kan beviljas med den summa som Försäkringskassan fastställt som hyresdel.

Ungdom/vuxet barn som tidigare betalt hyresdel till föräldrarna

Hyresdel beviljas om den sökande tidigare betalat hyresdel. Perioden ska inte ligga mer än tre månader bakåt i tiden. Perioden ska vara av minst tre månaders varaktighet.

Hyresdel räknas ut enligt det beräkningssätt som Försäkringskassan använder, d.v.s. köket läggs till antalet övriga rum multiplicerat med två.

Hyresdelen fås när dubbla hyreskostnaden delas med denna summa.

Exempel: Lägenheten är på 4 r.o.k. med 4 200 i hyra. Kök plus 2 x 4 rum
= 9. Dubbel hyreskostnad = 8 400. Hyresdel: $8\,400/9 = 934$ kronor.

Förälder boende hos barn

Endast om bostaden införskaffas för att föräldern ska få plats och boendekostnaden då ökat ska bistånd till hyresdel beviljas. Hyresdelen beräknas då som för hemmaboende vuxet barn enligt ovan.

Övriga boendeformer

Med övriga boendeformer menas tredjehandskontrakt, campingboende, hyra av stuga, husvagn eller båt, inneboende hos vän eller bekant som bor i andrahandsboende, akutboende, hotell, etc. Bistånd till boendekostnader ska i dessa fall prövas mycket restriktivt och beviljas endast om den sökande har mycket stora svårigheter att få annat boende och socialnämnden inte kan erbjuda något alternativ.

Ungdom under 21 år utan egna inkomster som tecknat hyresavtal

Huvudregeln är att bistånd till boendekostnad inte beviljas om hyresavtalet tecknas under period då den sökande saknar inkomst och möjlighet att själv betala hyran. Undantag från huvudregeln kan göras om det föreligger starka sociala skäl till flyttningen.

2.6.2.3. Fackföreningsavgift och A-kassa

Bistånd beviljas med faktisk kostnad till fackföreningsavgift och arbetslöshetskassa. Möjlighet till reducerad avgift ska undersökas.

2.6.2.4. Hushållsel

Bistånd beviljas till faktisk kostnad om den är skälig. Vid bedömning av skälig kostnad utöver den fasta avgiften ska utgångspunkten vara *Energimyndighetens* beräkningar vad gäller medelförbrukning. Möjlighet till individuella bedömningar ska finnas.

2.6.2.5. Hemförsäkring

Bistånd beviljas med faktisk kostnad till grundförsäkring som omfattar rättsskydd, ansvar, överfall och egendomsskydd. Om tveksamhet uppstår kring lämplig kostnad för hemförsäkring kan en jämförelse göras med Konsumentverkets beräkningar.

Egendomsskydd beviljas maximalt för ett lösöre upp till 300 000 kronor. Observera att kostnad för hemförsäkring beviljas för en månad i taget, då det som regel går att få månadsbetalning via autogiro. En annan bedömning kan göras i de fall sökandens möjligheter till självförsörjning inom kort är begränsade.

2.6.2.6. Försörjningsstöd vid vistelse på institution

Bistånd beviljas vid vistelse på institution eller i familjehem om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Institutionsnormen inkluderar fickpengar, klädnorm, eventuell avgift till fackförening eller a-kassa samt eventuella arbetsresor. Det är dock viktigt att ta reda på vad som faktiskt ingår i vårdkostnaden i det enskilda fallet och göra en individuell bedömning.

I vissa fall kan även kostnader för egen bostad under placeringstiden ingå i det ekonomiska biståndet och beroende på vilken typ av placering som är beslutad kan egenavgift för kost och logi ingå.

2.6.2.6.1. Egenavgift vid stöd-/omvårdnadsboende

Vid stöd och hjälpåtgärder i form av olika boenden ska den enskilde betala egenavgift för mat och logi. Till dessa boenden räknas inackorderingshem, arbetskooperativ, familjehem samt härbärgen eller andra korttidsboenden. Om den placerade saknar egna inkomster kan egenavgift för kost och logi beviljas i form ekonomiskt bistånd. När det gäller egenavgiften för nattlogi på härbärke ska så långt det är möjligt sedvanlig inkomstprövning göras. Ibland kan det dock finnas sociala skäl som talar för bistånd till avgiften på härbärke även om egen inkomst funnits. Vid boende på inackorderingshem kan den del av egenavgiften som utgör boendekostnad ge rätt till bostadsbidrag.

2.6.2.6.2. Fickpengar

Fickpengar beviljas vid vistelse på exempelvis behandlingshem eller sjukhus om behovet inte kan tillgodoses med egen inkomst. Normposterna lek och fritid, hygien, dagstidning och telefon summeras till aktuellt månadsbelopp.

Fickpengar till barn ska inte beviljas då föräldern har barnbidrag. Eventuellt extra aktivitetsbidrag ska ingå i vårdkostnaden.

2.6.2.6.3. Kläder och skor

Bistånd till inköp av kläder och skor prövas separat och beviljas med beloppet för motsvarande post i riksnormen om detta inte ingår i vårdkostnaden. Det kan vara lämpligt att göra en överenskommelse med den sökande om att biståndet till detta utbetalas sammanlagt för 2–3 månader åt gången, beroende på årstid och behov.

2.6.2.6.4. Kostnader i samband med egen bostad

För personer som under placeringstiden har kvar sin bostad ingår även kostnader med anknytning till bostaden i försörjningsstödet, d.v.s. hyra, abonnemangskostnad för hushållsel och telefon, hemförsäkring. Biståndet beviljas efter sedvanlig prövning.

2.7. Bistånd till levnadskostnader i övrigt

Nedan följer en redogörelse i bokstavsordning över det som kan beviljas som levnadskostnader i övrigt.

Vissa ingår vanligtvis i skälig levnadsnivå om kostnaden är skälig och sökanden i övrigt uppfyller förutsättningarna för försörjningsstöd. När det gäller rätten till bistånd till övriga ändamål krävs särskilda förutsättningar. Utgångspunkten för bedömningen är vad en låginkomsttagare i allmänhet kan kosta på sig. En noggrann prövning ska ske av om behovet kan tillgodoses på annat sätt eller till lägre kostnad. Den sökandes tidigare och väntade möjligheter att själv tillgodose behovet ska beaktas vid prövningen.

2.7.1. Barns behov

2.7.1.1. Boende

En prövning av barnets bästa enligt artikel 3 i FN:s barnkonvention ska göras i utredning av ansökan om bistånd till hyresskulder samt vid avhysning. Att byta bostad och bostadsort är ofta en stor händelse för barn som vanligtvis rör sig inom ett ganska begränsat område. Vid bedömning av vad som är skälig boendestandard bör beaktas barns behov av utrymme även hos umgängesföräldern. Se även avsnitt 2.1.7 *Förebygga avhysning*.

2.7.1.2. Cykel

Tillgång till cykel är en fritidsaktivitet i sig och kan även göra det möjligt för barn att delta i olika fritidsaktiviteter och öka barnets rörelsefrihet. I skolan förväntas det ofta att barn har tillgång till cykel i samband med utflykter. De flesta barn i skolåldern har

cyklar. Bistånd till cykel kan beviljas upp till en kostnad av 1,3 procent av prisbasbeloppet.

2.7.1.3. Dator

Hushåll som helt saknar en dator kan beviljas detta om hushållet har skolbarn och behovet inte kan tillgodoses genom att skolan tillhandahåller detta. Bistånd till dator kan beviljas upp till en kostnad av 6,5 procent av prisbasbeloppet.

2.7.1.4. Fritidsaktiviteter

Barn bör ges förutsättningar att kunna delta i organiserade fritidsaktiviteter. Enligt FN:s barnkonvention artikel 31 erkänns barnets rätt till fritid och rekreation samt deltagande i kulturell och konstnärlig verksamhet. Barns behov av fritidsaktiviteter kan vara en kompenserande faktor i barnets uppväxt och kan medföra att posten för fritidsaktiviteter kan beräknas till en högre nivå än riksnormen. Det är viktigt att uppmärksamma om barnet har behov av särskilda fritidsaktiviteter.

2.7.1.5. Hälsa

Ekonomiskt bistånd för merkostnader som inte täcks av socialförsäkringssystemet kan vara aktuellt för barn med funktionsnedsättningar. Riksnormen bör beräknas till en högre nivå när barnet av medicinska skäl har behov av särskild kost som är dyrare än vanlig kost exempelvis vid allergier. Behovet ska styrkas med läkarintyg, se avsnitt 2.6.1 *Riksnormen*.

2.7.1.6. Kläder

Barn i hushåll med långvarigt biståndsbehov (mer än ett år) kan vara i behov av extra bistånd till kläder beroende på ålder, årstid och skolsituation. Ekonomiskt bistånd kan beviljas med upp till tre extra månadsbelopp av posten för kläder och skor i riksnormen, som ett engångsbelopp.

2.7.1.7. Umgänge med förälder

Båda föräldrarna har ett gemensamt ansvar för barnets uppfostran och utveckling enligt FN:s barnkonvention artikel 18. Vid tillämpning av riksnormen bör barnen alltid räknas som hushållsmedlemmar oavsett om de bor hos förälderns som har ekonomiskt bistånd eller vistas där under umgängestid. Kostnaden bör beräknas enligt antal dagar barnet är hos föräldern.

För att umgänge med barnet ska kunna ha en rimlig standardnivå kan det vara aktuellt med en högre norm för posterna lek och fritid samt telefon. Kostnader för umgängesperioder som överstiger fem sammanhängande dygn eller totalt sex dygn

under en månad ska i första hand regleras mellan föräldrarna eller via att Försäkringskassan meddelas för reglering av underhållsstödet.

Rätten till umgänge ska kontrolleras och omfattningen framgå av dom, avtal eller intyg från boföräldern. Om umgänget varje månad är mer omfattande än sex dagar eller om vårdnaden är gemensam ska den ekonomiska uppgörelsen mellan föräldrarna kontrolleras innan beslut.

Vid gemensam vårdnad när barnet bor växelvis hos båda föräldrarna ska normalt inkomster och utgifter som rör barnet delas lika mellan föräldrarna och halvt barnbidrag och halv månadsnorm för barnet räknas in i den biståndssökande förälderns normberäkning

Om föräldrarna tillsammans inte har råd eller inte kan komma överens om hur reskostnaderna ska betalas kan bistånd till kostnad för umgängesresa beviljas. Reskostnaderna vid umgänge ska jämföras med vad en normalinkomsttagare har råd att bekosta, dock maximalt en resa per månad inom Norden. Bistånd till utlandsresor beviljas inte utan synnerliga skäl.

2.7.1.8. Resor och rekreation

Barnfamiljer som haft bistånd minst ett år och som inte beräknas få egna inkomster inom överskådlig tid kan beviljas kostnader för semesterresor. Behovet ska prövas utifrån barnets behov av miljöombyte och extra stödinsats. Hyra av stuga inom landet kan exempelvis komma i fråga eller för att besöka släkting inom Sverige.

Bistånd kan beviljas för barns skolresor och lägerverksamhet utan att det finns särskilda sociala skäl.

Skolungdomar beviljas SL-kort i de fall skolan inte tillhandahåller det och avståndet kräver resor med allmänna kommunikationer. Skolan beviljar inte SL-resor för grundskoleelever även om skolan ligger långt från bostaden när det finns möjlighet till skolgång nära hemmet.

Barn och ungdomar i familjer med långvarigt bidragsbehov (mer än ett år) kan beviljas SL:s fritidskort. Fritidskort kan även beviljas barn och ungdomar som deltar i aktiviteter som är av betydelse för deras utveckling och som kräver resor med allmänna kommunikationer.

2.7.1.9. Spädbarnsutrustning

Den som under minst sex månader haft ekonomiskt bistånd eller inkomster i nivå med normen kan beviljas bistånd till en del av eller full grundutrustning för spädbarn.

Biståndet beviljas efter det faktiska behovet och sökandens egna möjligheter att tillgodose behovet.

Bistånd till hel spädbarnsutrustning beviljas med maximalt 11 procent av prisbasbeloppet, och innefattar en grunduppsättning kläder, säng med sängutrustning och begagnad barnvagn. Kostnaden för barnvagn beräknas utgöra ungefär halva beloppet och kostnad för säng med utrustning ca en fjärdedel.

2.7.2. Avgift till bostadsförmedling

Bistånd till bostadsförmedlingsavgift kan beviljas för den som saknar eller behöver byta bostad.

2.7.3. Begravning

Begravningskostnader ska i första hand täckas av tillgångar i dödsboet eller genom försörjningsskyldigas, d.v.s. föräldrars och efterlevande makars/registrerade partners, inkomster eller tillgångar. Vid bedömning av försörjningsskyldigas betalningsförmåga prövas rätten till bistånd mot gällande norm för ekonomiskt bistånd.

Begravningskostnader går före alla andra kostnader som kan belasta dödsboet. Alla kända tillgångar som finns på dagen för dödsfallet avräknas direkt vid ansökan om begravningskostnad, även eventuellt kommande skatteåterbäring. Som huvudregel ska kända inestående inkomster inte förskottas istället får sökanden begära avbetalning hos begravningsbyrån. Återkrav ska upprättas mot tillgångar som kan visa sig senare.

Socialnämnden kan beakta om den avlidne gett bort eller sålt tillgångar förmånligt till en dödsbodelägare strax före dödsfallet.

Skälig kostnad för begravning beviljas med faktisk kostnad upp till 35 procent av prisbasbeloppet. Kostnader som kan omfattas av biståndet är tjänster som begravningsbyrån utför, kista med dekorationer, svepningsarbete, urna, transporter, balsamering, bärare vid bisättning, arvoden, hyra av kapell och annons.

Kostnader för minnesstund, gravsten och inskription beviljas inte. Denna kostnad är de anhörigas val och får bekostas på annat sätt än genom ekonomiskt bistånd.

Kostnader för begravningsakt i kyrkan med präst, organist och vaktmästare för de som inte är medlemmar i svenska kyrkan beviljas inte.

Kostnader för hemtransport vid dödsfall utomlands beviljas inte. Om en svensk resenär avlider på utlandsresa är det antingen personens hem- eller reseförsäkring, eller de anhöriga som får betala kostnaden för transport av den avlidna till Sverige. Om försäkring saknas och anhöriga inte har ekonomisk möjlighet att betala för

hemtransport, hjälper ambassaden till med att ordna en enkel och värdig begravning utomlands.

2.7.4. Diskmaskin

Bistånd till diskmaskin bedöms restriktivt. Bistånd till inköp av diskmaskin kan beviljas i följande fall

- Medicinska skäl som ska styrkas med läkarintyg
- Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt t.ex. genom handikappersättning, hjälp i hemmet eller andra boende i hushållet

2.7.5. Flyttkostnader

Bistånd kan beviljas till sökande som har ekonomiskt bistånd eller inkomster i nivå med riksnormen. Biståndsbehovet ska prövas utifrån den sökandes egen förmåga att ordna med flyttning med hjälp av släkt och vänner. Det beviljade biståndet ska i första hand gälla hyra av flyttbil inklusive kostnader för bensin och försäkring. Endast om särskilda skäl föreligger godtas anlitan av flyttfirma enligt kostnadsförslag.

Bistånd till kostnad för flyttning utanför Norden beviljas inte.

2.7.6. Färdtjänstavgift

Faktisk avgift för färdtjänst ska räknas som utgift i stället för SL-kort. Bistånd till avgift för riksfärdtjänst ska bedömas på samma sätt som kostnad för andra resor som inte är lokala.

2.7.7. Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg – avgifter

I första hand ska sökande ansöka om nedsättning av avgifterna för förskola, skolbarnsomsorg och fritidsverksamhet. Bistånd till avgift för förskola, skolbarnsomsorg och fritidsverksamhet beviljas sökande som uppbär ekonomiskt bistånd eller har inkomster i nivå med riksnormen.

2.7.8. Glasögon och ögonlinser

Den sökande ska uppvisa intyg och kostnadsförslag som styrker behovet av glasögon och vad som ingår i begärt pris. Skälig kostnad för glasögon är lägsta paketpris som erbjuds av optiker.

Barn får, till och med det år de fyller 19 bidrag till glasögon och linser från Regionen varje gång synen förändrats så mycket att ett recept på ny styrka behövs.

Bistånd till vanliga läsglasögon beviljas inte. Behovet kan tillgodoses inom ramen för riksnormens post för hälsa och hygien.

Bistånd till specialslipade eller specialbehandlade glas, såsom färgade eller extra tunna glas, beviljas endast om behovet är styrkt av läkare. Den extra kostnaden godtas om speciell slipning eller behandling är det enda alternativet för att korrigera sökandens synfel.

Kostnad för ögonlinser godtas om det är det enda alternativet för sökanden och behovet är styrkt av läkare.

2.7.9. Hemtjänstavgift

Ekonomiskt bistånd ska inte utgå till kostnader för hemtjänst. Vid debitering av hemtjänstavgift görs beräkning från äldreomsorgen så att den enskilde alltid har ett skäligt belopp kvar till sina utgifter efter det att hyra och hemtjänstavgift är betald, s.k. förbehållsbelopp.

2.7.10. Hemutrustning

Kostnader för hemutrustning kan beviljas enligt nedan.

2.7.10.1. Komplettering av hemutrustning

Bistånd till löpande komplettering och reparation av befintlig hemutrustning ska vid behov beviljas personer med mer än ett års biståndstid. Behovet ska prövas med hänsyn till den sökandes ålder och framtida förmåga att försörja sig själv. Prövning av behovet ska göras i förhållande till vad som kan anses vara skälig levnadsnivå.

Hembesök ska alltid göras innan och efter det att biståndet beviljats.

2.7.10.2. Begränsad hemutrustning

Varje familjemedlem ska ha sin egen sängplats. Alla ska ha möjlighet att sitta till bords samtidigt. Gardiner och armatur ska finnas i den omfattning som lägenhetens utformning kräver. Köksutrustning ska svara mot familjens storlek etc. Barns behov av ”normal” hemstandard bör särskilt beaktas.

Begränsad hemutrustning för att äta och sova består av säng, lampor, köksbord, stolar, gardiner, husgeråd, linnevaror och tv/radio.

Beviljas för

- 1 vuxen med 15 procent av prisbasbeloppet
- 2 vuxna med 20 procent av prisbasbeloppet

- barn med 5 procent av prisbasbeloppet

För barnfamiljer kan det även bli aktuellt med bistånd till möbler i vardagsrum.

Biståndet avser sittplatser, bord, gardiner och matta och kan beviljas med 10 procent av prisbasbeloppet. TV beviljas barnfamiljer med upp till 4 procent av prisbasbeloppet.

2.7.10.3. Hel hemutrustning

Hel hemutrustning kan beviljas sökande som inte bedöms kunna bli självförsörjande inom en överskådlig framtid.

Hel hemutrustning består av möbler till kök, sovrum och vardagsrum. Dessutom av lampor, husgeråd, sängutrustning, handdukar och mattor samt städartiklar och dammsugare, TV/radio.

Beviljas för

- 1 vuxen med 25 procent av prisbasbeloppet
- 2 vuxna med 30 procent av prisbasbeloppet
- barn med 10 procent av prisbasbeloppet

För dammsugare beviljas 2 procent av prisbasbeloppet och för TV/radio 4 procent av prisbasbeloppet.

2.7.11. Identitetshandling

Kostnad för identitetshandling beviljas efter sedvanlig behovsprövning.

2.7.12. Internetuppkoppling

I dom från Högsta förvaltningsdomstolen (HFD mål nr 1893-1895-16) konstateras att tillgång till internetuppkoppling i hemmet som regel behövs för att effektivt kunna ta del i samhällslivet, och att utrymmet för att anse att en enskild är tillförsäkrad en skälig levnadsnivå även utan detta är synnerligen begränsat. Under förutsättning att behovet inte kan tillgodoses på annat sätt bör bistånd kunna beviljas till skälig kostnad för internetuppkoppling i hemmet.

2.7.13. Kläder och skor utöver vad som ingår i riksnormen

2.7.13.1. Klädutrustning inför institutionsvistelse

Sökande som skrivs in för vård och behandling kan vid behov få extra bistånd till kläder motsvarande 2–3 månadsbelopp av posten för kläder och skor i riksnormen. Biståndet ska tillgodoses det akuta behovet av kläder, se avsnitt 2.6.1 *Riksnormen*. Observera att i

”vårdnormen”, som utbetalas till de som vistas på institution, ingår klädposten, se avsnitt 2.6.2.6 *Försörjningsstöd vid vistelse på institution.*

2.7.13.2. Behov av särskilda kläder och skor

Här avses engångskostnader för specialbeställda kläder och skor som inte täcks av handikappersättning eller landstingsbidrag. Eventuellt bistånd ges endast till merkostnader. Vid deltagande i arbetsmarknadsåtgärder kan det finnas krav på särskilda arbetskläder. Bistånd beviljas till den faktiska kostnaden upp till 4 procent av prisbasbeloppet. Se avsnitt 2.6.1 *Riksnormen.*

2.7.14. Läkarvård och medicin

Omfattar avgift vid läkarbesök och läkarföreskriven medicin och behandling som ingår i högkostnadsskyddet. Biståndet kan omfatta t.ex. besök hos distriktssköterska, sjukgymnast, psykolog eller annan öppenvårdsbehandling. Endast kostnader för av staten rabatterade läkemedel ska godkännas. Kostnad för faktureringsavgift och uteblivet läkarbesök godkänns inte.

2.7.15. Magasineringskostnad

Bistånd till magasineringskostnad för möbler och andra tillhörigheter kan beviljas i undantagsfall och endast upp till tre månader för att lösa en akut situation. Det är den enskilde som ska stå för kontraktet gentemot magasineringsfirman.

Vid bedömningen ska följande beaktas:

- Bohagets innehåll och skick
- Kostnader för magasinering i förhållande till kostnad för nyanskaffning av hemutrustning
- Konsekvenser för den enskilde vid eventuell försäljning av bohaget

2.7.16. Patientavgift vid dygnet runt vård på sjukhus

Om avgiften inte går att få reducerad utgör logidelen godkänd kostnad, d. v. s. avgiften reducerad med riksnormens livsmedelspost.

2.7.17. Psykoterapikostnader

Psykoterapikostnader är sjukvårdshuvudmannens ansvar. Bistånd till psykoterapi beviljas inte. Sökande hänvisas till husläkarmottagning eller regionens psykiatrimottagningar.

2.7.18. Resor

2.7.18.1. Rekreationsresor

Huvudprincipen är att bistånd till rekreationsresor inte ska beviljas. Biståndet ska prövas mycket restriktivt och endast ges när det finns starka sociala eller medicinska skäl för en resa till anhöriga såsom i rehabiliterande syfte inom Sverige.

Resor för barnfamiljer se under avsnitt 2.7.1.8 *Resor och rekreation*.

2.7.18.2. Resor till begravning

Bistånd kan beviljas för resa inom Sverige om den avlidne är nära anhörig eller annan närstående. Med nära anhörig menas make/maka, registrerad partner, sambo, förälder, barn, syskon, mor- och farförälder och barnbarn. Med annan närstående avses person som, utan att vara nära anhörig, stått den sökande mycket nära.

Resan ska ske med billigaste färdmedlet.

2.7.18.3. Återföreningsresor

Bistånd till denna typ av resor beviljas inte utan synnerliga skäl och då endast avseende återförening av förälder och minderårigt barn som inte bor tillsammans med en vårdnadshavare. När Röda Korset beviljat hjälp till reskostnaden för barn som ska förenas med föräldrarna i Sverige kan bistånd beviljas till egenavgiften.

2.7.18.4. Återvändningsresor

Socialnämnden beviljar inte ekonomiskt bistånd till återvändningsresor. Utländska medborgare som kommit till Sverige som flyktingar kan söka återvändningsbidrag hos Migrationsverket.

2.7.19. Rättshjälp

Ekonomiskt bistånd kan beviljas till självrisken vid rättskydd. Socialtjänsten kan i vissa fall ge bistånd även för kostnader i till exempel vissa familjerättsliga ärenden eller i boendetvister.

Ett skäl att bevilja bistånd kan vara att den biståndssökande annars inte uppnår en skälig levnadsnivå i sin sociala situation. Då kan det vara motiverat att socialtjänsten ger ekonomiskt bistånd så att den biståndssökande till exempel kan skilja sig eller fullfölja sitt ärende i hyresnämnden.

2.7.20. Skulder

Socialnämnden bör ge ekonomiskt bistånd till betalning av skulder, endast om det är enda möjligheten för den enskilde att uppnå en skälig levnadsnivå. Nämnden bör ge

bistånd till skulder efter en individuell prövning och när det enligt nämndens bedömning skulle få allvarliga sociala konsekvenser för den enskilde om skulden inte betalas. Det kan t.ex. gälla skulder för boendekostnader eller hushållsel. Om sökanden på grund av skulder har dålig kontroll över sin ekonomi ska han eller hon erbjudas hjälp av budget- och skuldrådgivare. Socialtjänsten ska alltid utreda orsaken till att en skuld uppstått innan beslut fattas.

2.7.20.1. Hyresskulder

Hyresskulder måste bedömas på annat sätt än andra skulder. Skälet till det är att de konsekvenser som en hyresskuld kan få för försörjningen och sina levnadskostnader i övrigt är större än vad som är vanligt i fallet med andra skulder.

En utredning avseende sökt hyresskuld ska alltid innehålla en prövning av barnets bästa enligt artikel 3 i FN:s barnkonvention när det finns barn i familjen, se avsnitt *Boende*.

Behovet av bistånd ska prövas mot bakgrund av det vid ansökningstillfället föreliggande behovet och vilka konsekvenser som en utebliven reglering av skulden kan få samt om behovet kan tillgodoses på annat sätt än genom bistånd. Möjligheten att avbetala skulden till hyresvärden ska alltid prövas först.

Utredningen ska belysa den enskildes situation när skulden uppstod

- Den enskilde skulle ha varit berättigad att få hjälp med hyran när den förföll till betalning om han/hon ansökt om biståndet i tid.
- Hyresskulder där sökande egentligen haft råd att betala själv vid tidpunkten för hyrans betalning men av olika skäl låtit bli detta.

Rätt till bistånd för hyresskuld föreligger om den enskilde saknat eller haft låg inkomst och av den anledningen inte kunnat betala sin hyra men först senare inkommer och begär bistånd till den skuld som uppkommit och om bidragsbehovet fortfarande kvarstår. Har den enskilde däremot haft råd att betala hyran men underlåtit att göra så måste bedömning göras av vilka konsekvenser det medför att ansökan om bistånd till reglering av skulden avslås.

Om det är möjligt att få en annan bostad och detta i övrigt kan anses rimligt så bör ansökan om bistånd till hyresskulder avslås.

Vid upprepade hyresskulder ska restriktivare bedömning göras. För att undvika upprepning ska hushåll som beviljats bistånd till hyresskuld så långt det är möjligt följas upp. I samband med reglering av en hyresskuld i en barnfamilj ska en förändringsplan för hur uppföljningen ska genomföras upprättas tillsammans med den

sökande. Det ska särskilt uppmärksammas om hyresskulderna kan vara ett uttryck för omsorgssvikt från förälderns sida och om det därmed finns anledning till oro för barnens hälsa och utveckling, se avsnitt 2.1.7 *Förebygga avhysning*.

2.7.20.2. Skuld för hushållsel

Avstängning av hushållsel medför stora sociala konsekvenser för hushållet. Bistånd till skuld för hushållsel ska därför prövas på samma grunder som hyresskuld. Även i detta sammanhang ska en prövning av barnets bästa enligt artikel 3 i FN:s barnkonvention göras om barn berörs av beslutet.

2.7.21. Stämpelavgift

Huvudregeln är att stämpelavgifter inte beviljas. Undantag kan göras i enskilda fall exempelvis om det är viktigt av sociala skäl, t. ex vid våld i nära relationer, att en äktenskapsskillnad eller bodelning genomförs.

Ekonomiskt bistånd beviljas inte till ansökan om kostnad för svenskt medborgarskap.

2.7.22. Tandvård

2.7.22.1. Akut tandvård

Med akut tandvård avses ofrånkomligt behov av behandling vid värk, infektioner och traumaskador som oftast måste utföras omedelbart. Exempel på behandling kan vara tandutdragning, akut rotbehandling, temporära fyllningar eller enstaka fyllningar för att undanröja värk. Behandlingen får utföras utan kostnadsförslag i de fall ett sådant inte kan inväntas. Det ska av tandvårdsräkning eller genom kontakt med behandlande tandläkare framgå att **behovet av behandling har varit akut**. Att det står "akut besök" på räkningen är inte skäl för att bedöma behovet av behandling som akut.

Bistånd till nödvändig tandvård kan beviljas till personer som haft ett långvarigt behov av ekonomiskt bistånd (mer än ett år) eller har inkomster i nivå med riksnormen och som inte inom rimlig tid förväntas kunna öka sina inkomster.

2.7.22.2. Nödvändig uppehållande tandvård

Nödvändig tandvård kan beviljas om den behövs för att

- uppnå godtagbar tuggförmåga
- förhindra väsentligt försämrad tandstatus
- om tandvården är en förutsättning för att den enskilde ska fungera socialt och kunna arbeta

Kostnadsförslag krävs för att behovet av nödvändig tandvård ska kunna bedömas. Kostnaden för tandläkarens undersökning i samband med kostnadsförslaget ska inkluderas i biståndet, **kostnad för uteblivet besök beviljas inte**. Följande ska beaktas vid ansökan om bistånd till tandvård:

- Tandvården ska utföras av tandläkare som är uppförd på Försäkringskassans förteckning.
- Behandlingen ska omfattas av statligt tandvårdsstöd enligt 1 kap 3 § lagen om statligt tandvårdsstöd. Att en föreslagen behandling omfattas av statligt tandvårdsstöd eller är godkänd i Försäkringskassans förhandsprövning innebär inte per automatik att ekonomiskt bistånd ska beviljas för kostnaden.
- Kostnadsförslag ska infordras och innefatta kopia på eventuellt beslut på förhandsprövning av Försäkringskassan.
- Oberoende tandläkare(förtroendetandläkare) ska konsulteras vid ansökningar om dyrare eller mer omfattande tandvård. Kostnad för konsultation är inget bistånd. En individuell bedömning ska göras av den enskildes förmåga att sköta sin tandhygien, exempelvis i samband med missbruk.

Avgift för narkos eller annan motsvarande smärtlindring kan ingå i tandvårdskostnaden för personer med extrem tandvårdsrädsla. Behovet ska vara styrkt med läkarintyg eller med resultatet av ett psykometriskt test som utvisar att en person uppfyller kriterierna för extrem tandvårdsrädsla. Det ska även vara styrkt att personen inte kan tillgodogöra sig landstingets terapiprogram för behandling av tandvårdsrädsla inom ramen för den öppna hälso- och sjukvårdens avgiftsregler och högkostnadsskydd.

Sökande som har egen inkomst över nivån för ekonomiskt bistånd ska i första hand hänvisas till avbetalning hos tandläkaren. Den som ändå söker bistånd till tandvårdskostnad kan beviljas bistånd för nödvändig tandvård upp till den del av kostnaden som överstiger vad den enskilde själv kan betala med sitt normöverskott under en period om sex månader.

Ett beslut om bistånd till tandvård sträcker sig över flera månader och förses med återkallelseförbehåll se avsnitt 2.2.6.3 *Beslut som löper över flera månader*.

Rätten till ekonomiskt bistånd ska prövas månad för månad. Egna inkomster ska beaktas vid prövning. Tandvård som utförts före ansökan om bistånd ska betraktas som en skuld.

2.7.23. Tekniska hjälpmedel

Bistånd beviljas till egenavgifter för läkarföreskrivna hjälpmedel om behovet inte kan tillgodoses via landstinget/Regionen eller Försäkringskassan.

2.7.24. Telefon

Alla kostnader för telefoni anses ingå i riksnormen, se avsnitt 2.6.1 *Riksnormen*.

2.7.25. Träningskort

Träningskort eller kort till simhall för vuxna beviljas inte eftersom kostnaden förväntas ingå i riksnormens post för fritid. Vid medicinska problem hänvisas till landstinget/Regionen.

2.7.26. Tvättmaskin

Bistånd till inköp av tvättmaskin kan beviljas i följande fall om behovet inte tillgodoses på annat sätt t.ex. genom handikappersättning eller hjälp i hemmet.

- Medicinska skäl till att tvätta mer än normalt. Behovet ska styrkas med läkarintyg.
- Personer som på grund av fysisk eller psykisk funktionsnedsättning inte har möjlighet möjligt att använda fastighetens tvättstuga.

Om behovet av tvättmaskin uppstått på grund av att fastigheten saknar tvättstuga ska sökanden i första hand hänvisas till värden, hyresgästföreningen eller hyresnämnden. Tvättmaskin kan beviljas med 5 procent av prisbasbeloppet.

3. Uppföljning och revidering

Riktlinjerna följs upp och revideras vartannat år samt vid förändringar av lagrum som påverkar innehållet på ett betydande sätt.